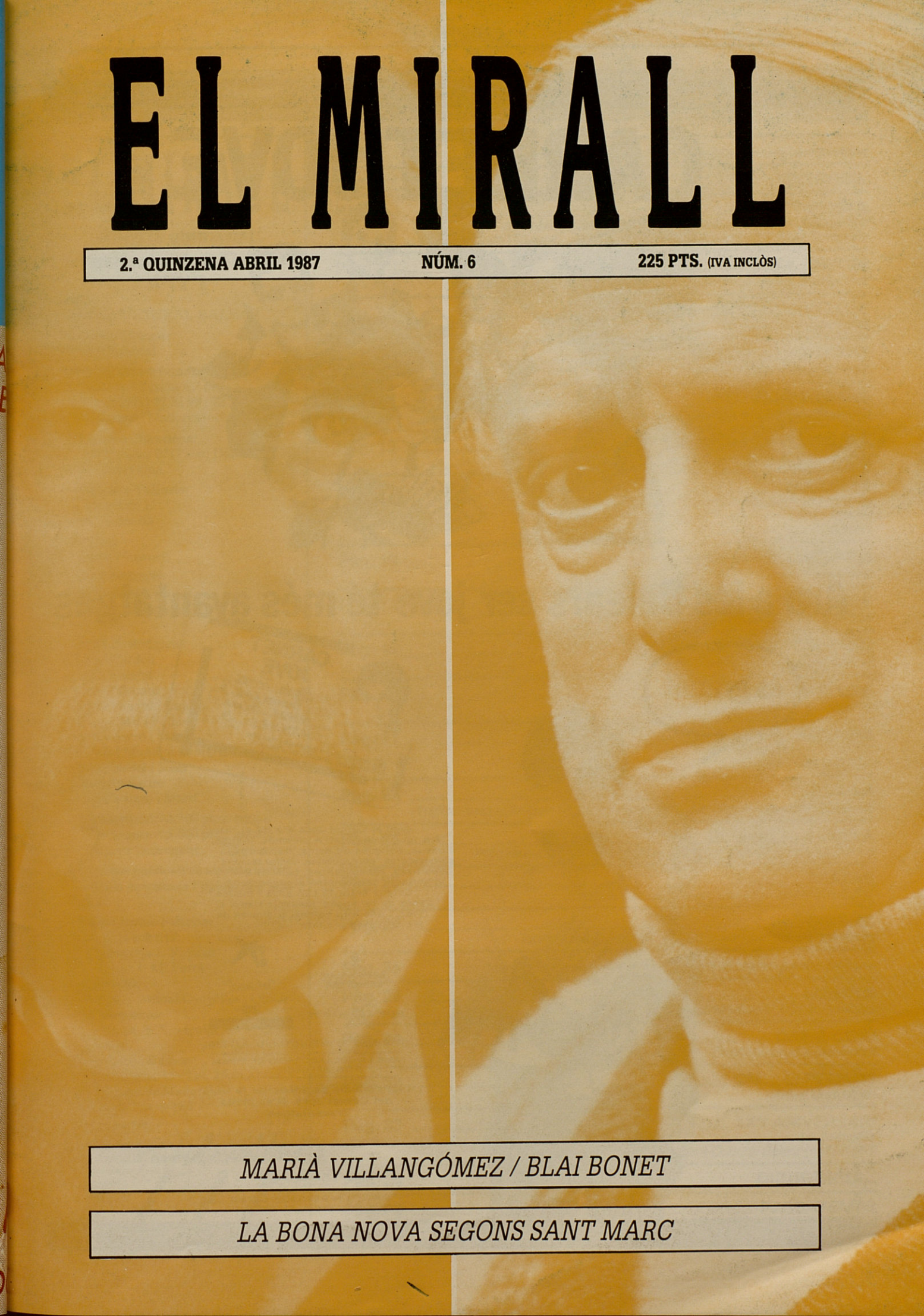

EL MIRALL

2.^a QUINZENA ABRIL 1987

NÚM. 6

225 PTS. (IVA INCLÒS)

MARIÀ VILLANGÓMEZ / BLAI BONET

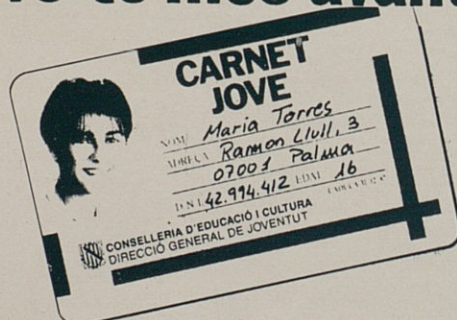
LA BONA NOVA SEGONS SANT MARC

CARNET JOVE

Ara a les Balears ser jove té més avantatges

és gratuït

Amb el Carnet Jove ara tot et resultarà molt més barat. A cinemes, teatres, museus, botigues de moda, transports, auto-escoles, perruqueries, instal·lacions esportives, assegurances, etc... et fan importants descomptes al presentar-lo.

Si tens entre 15 i 25 anys i moltes ganes de fer coses, presenta't amb el D.N.I. i una foto carnet a alguna de les següents entitats:

OFICINES D'INFORMACIÓ JUVENIL
AMB LA COL·LABORACIÓ DE PIMEM
I AFEDECO

I no t'oblidis de sol·licitar la Guia
del Carnet Jove. N'és plena
d'avantatges.

GOVERN BALEAR

CONSELLERIA D'EDUCACIÓ I CULTURA
DIRECCIÓ GENERAL DE JOVENTUT

SUMARI

EL MIRALL

Revista quinzenal
2.ª quinzena abril 87. N.º 6
ANY I

Edita:
OBRA CULTURAL BALEAR

Conseller Delegat:
Miquel Pasqual

Informació i correspondència:
Apartat de Correus n.º 619
Telèfons (971) 72 32 99 / 72 59 37
07080 Palma (Mallorca)

Delegació a Barcelona:
C/. Montcada, 20 (Palau Dalmases)
08003 Barcelona

Delegació a València:
C/. Moratín, 15
46001 València

Director:
Climent Picornell

Cap de Redacció:
Pere Estelrich

Secretari de Redacció:
Joan Font

Consell de Redacció:
Miquel Cardell
Bernat Calafat
Jaume Falconer
Antoni Ginard i Bujosa
Catalina Mir i Fullana
Mateu Morro i Marcè
Leonard Muntaner i Mariano
Antoni Nadal i Soler
Francesca Sastre
Gaspar Valero i Martí

Subscripció: 4.500 ptes. anuals
Estranger: 5.000 ptes. anuals
Preu de l'exemplar: 225 ptes.

Els articles publicats en aquesta revista
expressen únicament l'opinió dels seus
autors.

Disseny: Jaume Falconer

Fotos de la coberta:
M. Villangómez: Raymar
Blai Bonet: J. M. Ferrà

Maquetació:
Joan Font i Antoni Canyelles i Oliver

Fotocomposició:
Documenta, S.A. - Quint, 3

Impressió:
Taller Gràfic Ramon
Jaume Balmes, 43 - Tel. 25 44 32
07004 Palma de Mallorca

Dipòsit Legal: P.M. 10-1987

Amb el suport de

Fundació congrés de cultura catalana

Pàg. 2	Joan V. Lillo Colomar: <i>No basta fer-ne un comentari</i>
Pàg. 3	EDITORIAL
Pàg. 4	ENTREVISTA Margalida Palou / Magdalena Serra: <i>Una xerrada amb Marià Villangómez</i> Pere Estelrich i Massutí: <i>Parlem de Mozart. Conversa amb Joan Company</i>
Pàg. 7	LA GÀBIA D'IVORI Josep Noguerol: <i>Els bous de Costitx: del subsòl a la metròpoli</i>
Pàg. 7	L'ULL DE VELLUT Guiem Daviu Vich: <i>SIDA</i>
Pàg. 8	DE CAP A CAP D'ANY Andreu Ramis / Antoni Ginard
Pàg. 9	RETAILLS FORANS <i>Moviment d'oposició a l'autopista d'Inca</i>
Pàg. 10	PASSATGERS DE PALMA Antoni Quintana: <i>Gabriel Alomar i Esteve</i>
Pàg. 12	SOCIETAT Pere Sampol: <i>Fer nacionalisme</i> Bonet de ses Pipes: <i>Francesc D. Vanrell</i> Xisco Busquets: <i>Palma necessita un carril per a bicicletes</i>
Pàg. 13	LA MOGUDA PLANETÀRIA Antoni Ginard: <i>Perestroika</i>
Pàg. 14	PERFORMANCE Gabriel Janer Manila: <i>Villalonga, sota l'asfalt</i>
Pàg. 16	RECULL: D'AQUÍ I DEL MÓN Miquel Company / Miquel Grimalt
Pàg. 18	NATURA Cosme Aguiló: <i>Cabrera i el cançoner</i>
Pàg. 21	LIBER MONSTRUORUM Miquel Rayó: <i>El satíric</i> Il·lustració: Jaume Gual
Pàg. 22	CULTURA Gabriel Seguí i Trobat: <i>La bona nova segons Sant Marc: anàlisi d'una versió</i>
Pàg. 25	EL MÓN I LA BOLLA Pere Morey Servera: <i>Humphrey Bogart al port de la Cibolla Blanca</i>
Pàg. 26	TEATRE Josep A. Grimalt: <i>L'avar, una altra ocasió perduda?</i>
Pàg. 27	CINEMA Jaume Oliver i Adrover: <i>Els oscars no són per als marginals</i>
Pàg. 28	Margalida Pons: <i>Bloc Nacionalista d'Estudiants: un nou projecte</i>
Pàg. 29	LLIBRES Leonard Muntaner: <i>Tria de novetats</i>
Pàg. 30	CRE-A-CCIÓ Joan Miquel F. M.: <i>En homenatge a Blai Bonet</i>
Pàg. 32	ON ... LI PEGAM? Josep Lluís Mulet
Pàg. 33	XXV ANIVERSARI <i>La Transició.</i> Josep M. Llompart president de l'Obra Cultural Balear (1977-1983)
Pàg. 34	DIGUI, DIGUI...
Pàg. 36	PASSATEMPS Bernat J. Amengual

NO BASTA FER-NE UN COMENTARI

JOAN V. LILLO COLOMAR

Mussol

Geneta

No basta fer-ne un simple comentari d'aquestes fotografies, cal entendre-ho, saber-ho, veure-ho... Aquests animals: el mart, la geneta, el mostel, l'òliba, són bells, útils, salvatges. Encara viuen, encara estan fets per seleccionar, per enriquir, per fer evolucionar les espècies de les que s'alimenten.

L'òliba té un plomatge suau, de color blanc per davall, el color de les ales superiors i de l'esquena són d'un cert groc-marronenc-daurat amb esquitxs petits blancs i obscurs. Vola suaument a la nit i caça ratolins i gorrions; la manca d'arbres grossos i vells amb forats o coves adequades les porten a nidificar a esglésies, molins i cases abandonades o tranquil·les.

El mart, la geneta i els mostels són mamífers carnívors de la nostra terra, pesa sobre ells una maledicció arrelada, sobretot en els fruits sociològics rurals del feixisme espanyol. I crec que no és cap disbarat entendre-ho així. Fa la impressió que a manca d'enemic directe en qui desfogar la ràbia i la impotència, què millor que sobre uns animals sanguinaris, assassins, del dimoni, que frueixen del plaer de matar pel gust de veure sang.

Els Ajuntaments, societats i altres organismes publiquen lleis amb recompenses per la captura i mort d'aquests animals.

L'experiència pròpia m'ha duit a escoltar i a veure coses que necessiten un seriós treball sociològic. Es tracta de castigar, torturar i fer patir fins a la mort a aquests animals: tallar les potes a la geneta i amollar-la a lloure, penjar-les per la panxa encara vius i amb fil de ferro, tant millor si estan embarassats, punxar-los dins la gàbia i deixar que els quissos acabin amb ells, etc... A un incendi d'alzinar un jove de vint i pico d'anys deia que almenys hauria quedat net de marts i genetetes...

Aquests animals són atrapats amb gàbies on entren sense poder sortir, amb braons o garballets grossos amb pues, amb verí, etc.

Els garriguers dels vedats de caça estan obligats pels qui els paguen a demostrar que fan feina, que capturen aquests animals que tenen la culpa de tot. Els penjen, perquè els altres marts o mostels se'n vagin del territori per por, la qual cosa és senzillament un absurd, o bé, com en aquest cas, per demostrar que s'ha fet feina.

Però encara hi ha més coses, el fet que surtin fotografies i comentaris als diaris, amb ànims aclaridors i de conscienciació, produeix a més d'un redol la reacció contrària: els dies següents, a les ferreteries o botigues, s'acaben les existències de gàbies o s'untan de greix vells braons.

La caça d'aquests animals sanguinaris amb ulls desitjosos de veure i ensumar sang continua... ■

EDITORIAL

LA TELEVISIÓ PRIVADA, A LA FI?

Sembla que ara sí. Ara va de bo. El govern ha resolt rompre el monopoli institucional de TV i dona entrada a les cadenes de titularitat privada.

El "caixó màgic", l'òrgan de creació d'opinió més poderós de la modernitat sembla que tindrà altres finestres. Per aquests hi guaitaran dins les nostres cases els grans grups de pressió que, alimentats per la publicitat, lluitaran per aconseguir les màximes audiències.

Tot plegat, i amb les traves que encara no s'han resolt, els missatges es diversificaran -no seran tan governamentalistes- però no excessivament: cap d'ells serà d'esquerres, ni nacionalista. Fins i tot alguna ens voldrà vendre el missatge de l'objectivitat disfressat entre concurs i concurs o entre telefilm americà i telefilm americà. Els Maxwell i els Berlusconi estan a l'aguait i ja se sap quins són els seus models de TV.

El problema el plantejam des de l'òptica de la llengua. Què parlaran aquests nous canals als quals, si el govern

vol, tindrem accés d'aquí a uns anys? Indefectiblement tots, castellà. Empesos a fer retre (fer retre econòmicament, és clar) la seva inversió no fan comptes tenir esment d'aquestes futilitats regionals. Preguntats, en aquest sentit, representants d'aquests grups en un seminari sobre mitjans de comunicació celebrat fa poc a Palma: tots respongueren que no feien comptes fer programes en català. Únicament un respongué que tenien ja enregistrats alguns programes de balls regionals. Tot plegat recordava allò de *las televisiones antropológicas* que es volien implantar a les comunitats autònomes. Felicitment TV3 i el centre regional de TVE donen exemples clars del fet que la TV en la nostra llengua pot assolir sòtils de modernitat i d'eficàcia.

Dins l'incògnita que pot suposar la TV privada a l'Estat espanyol no bufa una flaire massa feliç, caldria pressionar d'alguna manera per fer patent la nostra disponibilitat. Com diu el refrany "Amb les herbes molles..." ■

SOCIETAT CIVIL I 10 ANYS DE CORAL UNIVERSITÀRIA

Sembla que quan el "fer país" fou substituït per "fer política", la cursa per arribar a les institucions semblava que deixava de banda les associacions i grups que conformen part d'allò que anomenem la societat civil.

Tot i que un país el vertebraven fortament les seves institucions democràtiques, també altres elements hi entren a conformar un model més acostat al què voldríem una part dels mallorquins. És a dir, d'acord que funcionin els parlaments, consells, governs, ajuntaments, la justícia, etc...; però també: què seria del nostre país sense el GOB, el RCD Mallorca, les associacions de veïnats, els grups de balladors i de teatre, els escoltes i altres associacions juvenils..., i tantes i tantes d'altres?

És en aquest sentit que "fer país", en un temps, era reforçar aquestes agrupacions i donar-les un caire democràtic i nostrat. En els anys del franquisme o de la transició moltes eren escoles de democràcia i d'ús de la nostra llengua com a vehicle de comunicació. Vertaders oasis dins un desert de tants d'anys.

Els grups de cant coral formaren al País Basc i a Catalunya el bressol de gent que cantava, però -al mateix temps- es conscienciava de com i amb quin estat estava el seu país.

La Coral Universitària de Palma, que ara celebra el seu desè aniversari, fou l'embrió d'un grup de cantaires que, tot realitzant amb primer lloc la seva funció: cantar, (trobareu més informació en aquest sentit en aquest número de *El Mirall*), també féu la tasca de, molt conscientment, fer país. Redescobrir i valoritzar autors mallorquins (sense oblidar Bach o Mozart), cantar per pobles i llogarets (sense deixar l'Auditori o l'estranger), però, també, tot donant una idea clara de país a tot aquell qui ha passat per les seves files.

La seva tasca ha estat, després, imitada per moltes altres formacions corals. Sense necessitat de retre homenajes en va, serveixi aquest exemple per témer-nos de l'importància de valorar i animar agrupacions "civils" com aquesta. El país ho necessita ferm, a més de fer política. ■

ENTREVISTA

UNA XERRADA AMB MARIÀ VILLANGÓMEZ

MARGALIDA PALOU I PASCUAL i MAGDALENA SERRA I BARCELÓ

Marià Villangómez i Llobet, nascut a Dalt Vila, l'any 1.913, és, segurament, el poeta eivissenc més conegut dins l'àmbit de la cultura catalana. La seva activitat literària abraça més de cinquanta anys, durant els quals ha escrit poesia, prosa, teatre, col·laboracions a periòdics i revistes, traduccions... L'editorial "El Mall", juntament amb "Sa Nostra", va publicar el 1986 les seves Obres *Completes*. Poesies en tres volums que recullen els nous llibres de la seva obra poètica original i que ha estat guardonada recentment amb el Premi Crítica de la revista "Serra d'Or". És precisament en aquest camp on M. Villangómez ha destacat més. Per tal d'acostar-nos un poc a la seva obra, hem volgut que fos ell mateix qui ens en parlàs.

Marià Villangómez i Llobet

-Aquesta edició de les obres completes suposa una revisió dels vostres poemes?

- La revisió important de la meua poesia la vaig fer a la segona edició. En aquesta tercera edició gairebé no hi ha modificacions. Només alguna paraula, alguna construcció. Un parell de poesies que havia suprimit a la segona edició les he tornades a incloure, i poca cosa més. De la segona edició a la primera sí que hi ha bastants canvis, sobretot en els primers llibres: qüestions lingüístiques i de construcció dels versos, no de fons. Buscava una llengua més senzilla, més general.

-Fa uns vint-i-cinc anys que ja no escriviu poesies, des de la perspectiva actual, ens podeu fer una valoració de la trajectòria que heu seguit a través dels vostres llibres?

- La meua poesia és bastant unitària en conjunt; les diferències són més aviat de caràcter formal que no de contingut. Diuen que també hi ha

un eixamplament o una profundització. Els primers llibres afegien una estructura més clàssica: rima consonant generalment, sonets... A partir d'*Els béns incompatibles* el vers ja és més lliure, encara que sempre torn a la forma clàssica.

-Heu dit algunes vegades que ha partir de Declarat amb el vent (1963), ja no van sentir la necessitat d'escriure poesia, ens podeu explicar un poc a què era degut això?

- Vaig pensar que tal vegada em repetiria. Vaig deixar de sentir l'exigència interior d'escriure poesia. Abans n'havia d'escriure per força; no tenia més remei. Era un estímul interior que m'obligava i, si no n'escrivia, quedava molt decebut. Però després ja no vaig sentir aquesta angúnia de no crear més poesia. Vaig dedicar-me a fer la revisió total de la meua obra poètica i vaig intensificar l'activitat de traductor de poesia, un treball que consider bastant important dins la meua obra i que serà la segona part de les Obres Completes, formada per quatre volums.

-Quins poetes us han influït de qualche manera dins la vostra seva producció literària?

- El poeta neix dins un món ja format, no s'inventa la poesia. vaig llegir des de molt jove els clàssics castellans, amb els romàntics i modernistes, i alguns catalans com Verdager o Maragall. Aquest darrer em va influir bastant quant al contingut per una afinitat de sentiments, no per la forma; perquè jo considerava la llengua de Maragall deficient. En l'aspecte formal i de llengua poètica em vaig inspirar més en Carles Riba, Josep Carner, López-Picó. També entraren en les meves lectures juvenils Costa Llobera i Alcover, dos grans poetes que sempre he admirat. Les influències no només són de poetes catalans; jo

sempre he reconegut l'aportació d'Antonio Machado a la meua obra. Vaig llegir molt Juan Ramón Jiménez, però em va influir menys. També he admirat la generació castellana del 27, que vaig començar a llegir de molt jove a través de la *Revista de Occidente*, sobretot, Salinas i Guillén, que són poetes d'una gran perfecció formal. Quan parl d'aquestes lectures em refereixo a l'època de formació.

-Molts de crítics, Dolç, Fuster, Llompart, etc, han volgut veure una continuació de l'Escola Mallorquina a la seva obra, vós, però, sempre heu rebutjat aquesta afirmació. Per què creis que ha estat això?

- Coneixia, com ja he dit, Alcover i Costa, però desconeixia pràcticament els posteriors. Havia llegit alguna poesia de Llorenç Riber i no m'agradava gaire. A Miquel Ferrà, el vaig conèixer l'any 42, un any que vaig viure a Mallorca, i em va posar en contacte amb filòlegs i poetes com Moll, Colom, Forteza, etc. Jo ja tenia vint-i-nou anys, i m'havia format tot sol, a Eivissa o a Barcelona, on havia estudiat.

La meua poesia podia semblar d'un cert estil tradicional, i els crítics que indicau, buscant-li una tradició, pensaren que la més immediata era la de l'Escola Mallorquina, però dins un to de renovació. es fixaren en el sentiment del paisatge, en l'exigència formal, potser en un cert caràcter elegíac. Però aquestes característiques es troben en molts altres autors, fora d'aquesta escola. Després hi ha hagut, per part dels mateixos crítics, matisacions i fins i tot rectificacions. Miquel Ferrà mai no va dir que jo estàs adscrit a l'Escola Mallorquina i també darrerament alguns crítics ho han negat.

-Què representa dins la vostra obra la figura d'Isidor Macabich?

- Era un home una mica contradictori a vegades, però va fer la part més important de la seva obra poètica en català. I com que jo el tractava i era parent meu, i llegia els seus versos, tal vegada va influir perquè em decantàs, als desset o als devuit anys, cap a la llengua catalana. Aquí no hi havia una tradició poètica i literària com a Mallorca, i Macabich representava, en certa manera, el valor literari més important d'Eivissa. Vaig seguir el seu camí quant a la llengua en general, però en el seu dialectalisme i en el contingut no hi estava massa d'acord. Alguns poetes intentàrem que s'interessàs per un tipus de poesia més moderna, però no ho aconseguírem. Acabàrem, ell i jo, per no parlar mai de poesia, tot i que érem molt amics.

- *El fet de viure a un lloc d'Eivissa, ha condicionat de qualque manera la seva obra?*

- Supòs que a qualsevol lloc que hagués viscut hauria escrit poesia. Ara, naturalment, l'ambient, la llengua, les tradicions, han influït en la meua obra. Una gran part de la meua poesia fa referència a l'illa (a Eivissa) i a l'altra illa (Formentera). No he volgut fer una poesia massa abstracta sinó a partir de realitats immediates. Però a vegades aquesta illa pren el simbolisme del mateix poeta o del món.

- *Quin procediment seguïeu a l'hora de fer un poema?*

- Generalment era una cosa impulsada que venia de sobte, irracional. Jo crec una mica en allò de la inspiració, si algun nom li hem de donar. Aquesta primera impressió pareixia que duia l'exigència que la transformàs en vers; després venia un treball d'elaboració, molt més cerebral, on aquesta inspiració es relacionava amb altres aspectes: noves emocions, idees, recursos verbals, etc.

- *Vós heu dit que sentíeu la necessitat d'escriure; sentíeu també la necessitat d'arribar al públic, la necessitat de ser llegit?*

- La necessitat d'escriure implica una relació amb les altres. De vegades em preocupava no interessar amb el públic, per això un dels meus llibres es titula *Els béns incompartibles*; però, des del moment que escric i public llibres, és que els vull compartir amb els altres.

No és que jo vulgui fer una poesia minoritària, però sempre he tengut els meus dubtes que la poesia sigui una cosa que arribi a molta gent. En alguns poemes parl d'aquests problemes. He procurat escriure una poesia clara, però la poe-

sia ja parteix d'unes sensacions fosques i, encara que ho vulguis aclarir amb imatges, amb paraules, amb una forma molt estudiada, no saps si arribaràs a copsar aquestes sensacions.

- *D'entre els vostres llibres de poesia, en preferiu algun per damunt dels altres?*

- Crec més aviat que tenc predicció per certs poemes de tots els llibres més que per un llibre en concret. Alguns crítics han dit que *El cop a la terra* és el meu millor llibre; jo no hi estic molt d'acord. Quan l'editorial Selecta va publicar la meua *Antologia poètica*, la vaig fer per llibres i vaig triar *Els dies*, *Els béns incompartibles*, *Sonets de Balansat* i *El cop a la terra*, no per pensar que eren els millors, sinó perquè eren els més representatius de determinades èpoques.

- *Parlau-nos un poc de la vostra feina de traductor.*

- Vaig començar l'any 53 i quan encara escrivia poesia original, a fer algunes traduccions i les vaig intensificar a partir de l'any 62, quan vaig deixar la creació poètica. M'hi vaig dedicar bastant. Tenc un grapat de llibres publicats, sobretot poesia anglesa i francesa i qualche cosa d'italià i castellà. He traduït Baudelaire, Apollinaire, Keats, Yeats, Shakespeare, clàssics i moderns. La poesia anglesa m'ha influït i també la poesia simbolista francesa. Algú ha dit que, a vegades, la meua poesia pareix una mica anglesa.

- *A més de la poesia, original i traduïda, també heu conreat la prosa, que, en un principi, era en castellà, en col.laboracions a periòdics i revistes...*

- Jo sempre havia llegit molt en castellà, a més d'estudiar-hi, per tant, no em suposava molta dificultat. Des del principi pensava que només havia de ser poeta, i poeta en català, i quan em vaig posar escriure en prosa no li vaig donar gaire importància. Escrivia, per contribuir a l'ambient cultural eivissenc, a la revista *Ibiza* o al *Diario de Ibiza*. Vaig començar a escriure prosa després de la guerra i fins l'any 45 no es va poder publicar res en català. El 53 vaig escriure *L'any en estampes*, que segurament és el meu llibre de proses més important. També vaig reunir una sèrie d'articles a *Alguns escrits sobre les Pitiüses*. També tenc un llibre en preparació que es titularà *Els llocs viscuts*. Aquest llibre recollirà tota una sèrie de capítols, alguns publicats en forma d'articles, alguns inèdits o per escriure que constitueixen una mena de memò-

ries. Els capítols, més que seguir un ordre cronològic segueixen una evolució de llocs.

- *Ja deixant de banda la vostra obra, podríeu dir-nos què en pensau, de les noves generacions d'escriptors eivissencs?*

- Crec que hi ha una generació molt important de gent més jove que jo, que toquen diferents camps, per exemple Joan Marí Cardona (Història), Isidor Marí, que a més de fer una labor cultural immensa, és un gran poeta gairebé inèdit, Antoni Marí, professor d'Història de l'Art de la Universitat Autònoma de Barcelona, Josep Marí, poeta i prosista... Tota una generació de "marins". A aquests noms hauríem d'afegir els de Jean Serra, Toni Roca, Pep Costa i d'altres.

Després hi ha gent més jove, dels quals jo no puc dir gaire cosa. Encara estan en formació i no sabem cap a on encaminaran la seva activitat. Dins el camp sociolingüístic Bernat Joan duu a terme una gran feina de conscienciació de la gent i ha publicat alguns llibres i articles molt ben escrits. Tenim tota una colla de professors de català i de llicenciats en aquesta llengua, que duen a terme una bona activitat. Respecte als més joves hi ha alguns noms que ja es veu cap a on apunten. És interessant que no tots es dediquin a la poesia o la literatura: abracen altres camps, entre ells els científics. Ja em conformaria que aquesta generació aconseguís una altura com la de la precedent, a què m'he referit.

- *Per acabar, quina és la vostra opinió sobre la situació lingüística actual?*

- Un voldria, idealment, arribar a dalt de tot, però llavors ve la pràctica, que és la situació real del país, la política, la constitució, les lleis... Voldria que la normativa se situàs molt més endavant, però hi ha la voluntat de cada u i els mitjans més eficaços que cada u pot triar.

M'agradaria ser molt més optimista del que realment som. A Eivissa la situació és greu a causa de les circumstàncies socials, de la realitat econòmica i a certa falta de resistència de la població d'una illa petita davant una sèrie de forces, de pressions, externes o internes. De cada vegada hi ha més gent que estudia la llengua i de cada vegada es parla en general més malament i se senten més les altres llengües. Esperem que la situació millori. Almenys es publiquen com més va llibres en la nostra llengua, més bons i més ben escrits.

PARLEM DE MOZART. CONVERSA AMB JOAN COMPANYY

PERE ESTELRICH I MASSUTÍ

La Coral Universitària, tal vegada la més popular de les nostres corals, compleix deu anys.**El dia 14 d'abril, com per celebrar-ho, interpretarà el *Rèquiem* de Mozart a l'Auditori, juntament amb solistes vocals i l'Orquestra Ciutat de Palma.**

-Bé, aquest concert del dia 14 no és pròpiament el del desè aniversari. Més bé es tracta d'un concert extraordinari. Serà el 19 de Maig quan donarem un concert a Sant Jeroni, per la qual cosa hem convidat tots els ex-cantaires. Llavors farem un programa diferent: una primera part amb els components de la coral actual i amb un repertori nou i una segona part amb tots els ex-cantaires, a la qual ferem una selecció de les obres més interessants i populars dels deu anys.

(Qui així parla és Joan Company, director i fundador de la Coral Universitària).

-Com sorgí, doncs, la idea del *Rèquiem* mozartí?

-Ho proposàrem al Patronat de l'Orquestra i ho acceptà. Tampoc no posà cap dificultat a l'hora de triar els solistes i el director.

(Pierre Cao, el director convidat per a l'ocasió, té una sòlida experiència dins el camp simfònic/vocal. Des de fa un temps es dedica a la direcció de partitures per a solistes, cor i orquestra, com poden ser les *Passions* de Bach, el *Rèquiem* Alemany de Brahms, els *Oratoris* de Haydn, Mendelssohn...l'any passat mateix, sense anar més lluny, dirigí la *Missa de Glòria* de Puccini al Liceu de Barcelona).

-Com entràreu en contacte Coral i Director?

-Jo he estat alumne seu a França. El vaig conèixer l'any 79. Des de llavors hem mantengut una relació quasi constant. Ens hem vist a Barcelona en diverses ocasions, ja que, desitjant, fa classes al Conservatori. Fins i tot un any vaig ser professor assistent a un dels seus cursos.

Per altra banda, als cursos d'estiu de la Porciúncula, utilitzam el seu mètode de direcció coral.

-Així, doncs, podem dir que la seva manera d'entendre la Música ja és coneguda entre els membres de la Coral Universitària?

-Tant com això, no. Però si és veritat que els qui han assistit als cursos de l'Escola de Pedagogia Musical, tenen ganes de conèixer de prop l'inspirador de la metodologia.

(Pierre Cao, arribà a Mallorca el dilluns dia 6. Durant tota la setmana realitzà assaigs amb l'Orquestra i

amb el Cor per separat, fins arribar el dilluns dia 13 que ho féu conjuntament i amb els solistes. Però, des de fa cinc mesos, la Coral ha realitzat un assaig setmanal sota la direcció del propi Company, el qual també dirigí l'Orquestra, preparant-la per al concert).

-Parlau-nos del programa.

-Tenia bastant clar això del *Rèquiem*, i em faltava una segona obra. Tenint en compte que les *Vespres* no són gaire conegudes, sobretot en directe, em va semblar bé també preparar-les. Per altra banda és un repertori mozartí no gaire infreqüent als teatres d'Europa. *Vespres* i *Rèquiem*. No hi ha dubte que són dos títols de categoria.

-Per què no l'has dirigit tu mateix? Ja tens experiència orquestral.

-M'estimava més que vengués un dels meus mestres. Una autoritat que ha tengut relació amb mi.

Per altra banda, crec molt positiu per a la Coral la relació amb altres maneres de dirigir. M'interessa que els cantaires vegin directors nous, diferents als qui tenen habitualment.

-Com veus el *Rèquiem*? Com el veu Cao?

-No crec que la "meva" versió (entre cometes el de "meva") hagués estat molt diferent de la del director definitiu.

Si voleu que us digui com sent la partitura, doncs no la sent romàntica, si per romàntic entenem efectista. Diria que cercam cert rigor musical.

Hem de dir que el *Rèquiem* és una obra molt espiritual. Tan caracteritzada musicalment! Com serveix la Música al text!

Per a mi és com un resum del Barroc, una síntesi del classicisme i ja endevina el XIX.

-...?

-Sí. Crec que, en certa manera, anticipa el llenguatge emotiu que els compositors romàntics portaran a l'enfront.

Sens dubte és una obra clau de la història de la Música. I així com tota l'obra de Bach representa la culminació del Barroc, el *Rèquiem* el tanca, al mateix temps que obri altres portes.

Per posar un exemple de les connotacions barroques de l'obra, basta dir que utilitza el continu, o la mateixa fuga, tan genial! i tan barroca!. En canvi tota la corda és cent per cent clàssica. Però amb quina visió de futur!

-És obligat parlar de Süssmayer.

-En efecte. Sense la tasca de l'alumne, el *Rèquiem* no seria el que és bo. Tothom demana si es nota la diferència entre l'original i el de Süssmayer. I us diré que com que el que Mozart deixà també era incomplet, l'orquestració és bastant homogènia. Per no ser tot Mozart, està molt ben acabat, vaja.

I les *Vespres*?

-Per a la Coral ha estat un descobriment, tant i quant és una obra molt interessant, però a la vegada, com us deia, poc coneguda. El *Laudate Pueri*, que ja anticipa la fuga del *Rèquiem* és sensacional. Representa com un borrador del que seria després la fuga.

És molt mozartiana. S'hi troba la sèptima disminuïda, tan característica de Mozart.

Per un cor és més difícil que el propi *Rèquiem*. Vull dir que és una obra molt més recercada. Té una orquestració inusual per a nosaltres: per exemple no té violes; costum que, encara normal a l'època, avui ens resulta estranya. ■

LA GÀBIA D'IVORI

ELS BOUS DE COSTITX:
DEL SUBSÒL A LA METRÒPOLI

JOSEP NOGUEROL

Les figures de banya llarga i cap menut desenterrades al Pla illenc emigraren temps enrere al cor de l'altiplà espanyol. El retorn dels bouets és un anhel que ben sovint es reproduïx a les pàgines de la premsa provincial, sempre s'escolten veus insulars que reclamen la devolució de les peces antigues. Darrerament, fins i tot el senyor Gilet, preocupat sempre per la protecció del nostre patrimoni i sobretot de la nostra cultura, també s'ha afegit al cor de veus que enyoren la tornada dels cornuts (el nostre conseller ha triat evidentment uns dies no gaire allunyats de les properes eleccions per afirmar l'estimació a la cultura que representa).

No ens ocuparem ara de la futura sort de les estatuetses concretes (que solen rebre com a resposta ministerial a la petició insular una negació matisada per qüestions de temps o un simple i prou cridaner silenci), sinó remarcar com la problemàtica dels bous de Costitx és similar a tantes d'altres peces arqueològiques del món que es troben lluny d'allà on verén i normalment l'expoli.

Les illes mediterrànies són un espai habitual on s'han produït aquestes emigracions forçoses. Poques troballes de velles civilitzacions han resistit la condició insular i no ser traslladades a la capital continental o expoliades per les poderoses nacions europees, sempre disposades a omplir les seves magnès sales d'exposi-

cions (sense massa escrúpols). Els tresors dels ancestres desapareixen de les llars enrunades en pro d'uns discutibles conceptes d'interès científic o "nacional". Al nou destí, les restes d'un poble s'inclouran amb d'altres alienes a una sala immensa. La memòria de les illes, arrabassada de la terra, romandrà entre centenars de peces estranyes en un museu gegantí, allunyat, més enllà de la mar i tal volta mai no visitat per aquells que estimen com a part integrant del seu ésser les troballes de velles cultures a l'indret que cada dia trepitgen.

Els objectes valuosos que han subsistit la podridura del temps i els desgavells de la història s'apleguen a cambres insonoritzades i pulcres, encimentats a pedestals de marbre o tancats rere cadenes de ferro. Fòssils empresonats als grans magatzems on s'acaramullen els cadàvers del temps disposats per ser disseccionats pels erudits.

A les portes dels museus metropolitans, hipermercats on es visita el passat sense opcions de compra, milers de curiosos esperen l'obertura per contemplar l'ahir catalogat. Tot seguit, les guardes de pelegrins pasturaran per l'espai i el temps, tot escoltant les explicacions del cicero que els aclarirà l'ambientació dels paisatges inexistents. Cada sala una civilització, cada peça una foto, cada imatge una fantasia. ■

L'ULL DE VELLUT

SIDA

GUIEM DAVIU VICH

Els orígens d'aquesta nova malaltia (és nova?, és malaltia?) es perden en la discussió. Oscil·len entre el traspàs d'un animal a una persona o d'una fuita (casual? provocada?) d'un laboratori de fabricació d'armes bacteriològiques (fan virus per abatre l'enemic). Tampoc no hi ha gaire certesa sobre la provenença geogràfica. D'Àfrica a USA passant per Haití o viceversa.

El cas és que hi ha acord sobre el virus maligne. Es diu HIV i l'he vist dibuixat a tots els articles que he llegit per a la meua informació. He après més biologia que per a l'examen de PREU.

I ara què? Em sembla que el virus en qüestió, endemés de la seva malignitat intrínseca, ha donat un suport inigualable a tots els guardians de l'ortodòxia i als predicadors de bons costums. O si voleu, fem un canvi semànticogramatical (això ho he après *after* PREU) i diem que són aquests darrers qui han donat suport al virus amb totes les amenaces a col·lectius com homosexuals i toxicòmans. El fet que hemofílics es troben entre la població d'alt risc (o s'hi han trobat per manca de mesures sanitàries), que el virus no afecta les relacions entre lesbianes i que la població heterosexual també hi està exposada, ha impedit (per sort) continuar el sermó que la sida era un càstig diví o una plaga exterminadora de gent indesitjable.

El més fotut d'aquestes coses és la barreja (sempre existent, però ara més manifesta) entre una ciència al servei de la gent o al servei d'interessos reaccionaris i la funció dels mitjans d'informació, entre el sensacionalisme fàcil i la informació de qualitat. Així i tot no acabaré sense una consideració.

No podem consentir que el fenomen *sidaic* ens privi del camí escollit per cadascú per a la satisfacció i per a l'ús de la seva sexualitat. Hi ha prou mitjans per impedir aquesta privació.

Per què no exigim amb més contundència que les autoritats posin mesures de tot tipus (ni moralistes ni propagandistes) per atendre els col·lectius (més) afectats? O és que hi ha un goig secret en contemplar aquesta situació? ■

ART ESPANYOL A NOVA YORK

COL·LECCIÓ AMOS CAHAN Fundació Juan March

PALAU SOLLERÍ

Ajuntament de Palma

10 Abril - 9 Maig, 1987

DE CAP A CAP D'ANY

ANDREU RAMIS / ANTONI GINARD

ABRIL

La bondat de les pluges d'aquesta mesada han estat glosades per tot arreu. El pagès espera amb fervor que les precipitacions assegurin la seva anyada, malgrat a vegades només es queda amb el desig.

“Deis que l'aigua teniu per alegrar ma persona vos ne prendrà com es 'bril que cada gota en val mil la mos mostra i no la dona”.

Segons es diu, les saons d'abril són les millors per als arbres; duen l'anyada de garrofes i l'esplet de molts altres fruiters. És bon temps per estanyadar i empeltar ametllers. A principis de mes també serà bo empeltar els magraners. Pel creixent podeu sembrar mudes de morer i empeltar d'escutet melicotoners i presseguers. En general, la bonança del temps permet treballar amb gairebé qualsevol tipus d'arbre.

Els vinyaters han de tenir present que a finals d'abril i principis de maig és bo donar una llaurada a les vinyes (tal com explicàrem el mes passat). Així mateix, durant aquest mes i el que ve, s'han d'esporgar les sarments i llevar els ulls que sobren; cal anar amb compte d'estrenyer l'ull mestre del serment que duu raïm. Que no s'oblidin tampoc d'esquitxar i ensofrar la vinya.

A les terres de secà, aquest mes s'aturen de moure la terra; això vol dir que durant el quart mes de l'any deixen de llaurar sembrats i parteixen a collir herba i cugula. I han de malevejar collir-la quan ventrella i espigoteja, a fi de no escampar-ne la llavor.

En general, els cereals estan a la plena del seu creixement; fins i tot, n'hi ha que ja comencen a segar ordi i per això es diu que per Sant Jordi, garbes d'ordi. O també que no hi ha abril sense espigues.

Per una altra banda, també convé collir l'herba grossa a les faves. Recordau que fins el dia 10 es poden sembrar ciurons. Es diu que els anys de sequera, aquells qui tenen aigua, pel minvant, poden començar a regar els blats.

A les terres d'horta, pel quart creixent, és bo sembrar qualsevol casta d'hortalissa: melons, síndries, cogombres, carabasses, porros, lle-

tugues i tapareres; pebrers, borratxons i mongetes per aprofitar en verd; tomàtiguers i albergínies; carabassons, pastanagues i raves, i els últims espinacs (a les zones no massa càlides). Convé entrecavar les patates. I començau a pensar en regar, si és necessari. L'alfalç, recordau, se sembra d'abril a maig. A la seca, per Sant Marc (dia 25) comencen a transplantar tomàtiguers i a sembrar melons.

Per Pasqua es cullen carxofes, fonoll i grells, per posar al frit. No oblideu tampoc els pèsols tendres, els xitxeros i els bessons de fava tendra. Durant la Corema, són bones les bajocades de faves i espàrecs; a últims d'abril i principis de maig fan bessons de fava ofegats amb morro de porc.

Ara que ja fa bon temps, podeu dedicar una mica d'esment al vostre jardí. Encara es poden fer planters de roses místiques, sols coronats, veròniques, clavellers de moro, petúnies, etc., que podeu transplantar pel maig. Poden sembrar-se gladiols i dàlies. Es continuen collint fressèdies, jacints, narcisos, violetes, francesilles, lliriets, lliris d'aigua, margarides, etc.

El bon temps fa créixer les faratges i l'herbei; les pastures estan a la plena i les ovelles mengen a voler; es diu que la llet que produeixen és la millor de tot l'any. Els brossats i formatges tendres són deliciosos per als pastissos de les festes de Pasqua. Si es tonen les anyelles per primera vegada amb la lluna nova d'abril no tenen ronya mai. Aquells que no en tinguin convé que s'armin de mè per Pasqua, recordau que: Pasqua baix-prest-, mens cars; Pasqua alt-tard-mens barats (preneu bona nota per enguany).

La posta de l'aviram segueix a bon ritme; es manté la demanda de

pollets. Els indiots d'abril són de bon temps. Si en posau ara, són els millors per tenir per Nadal. Els aucells han fet el niu i no convé desbarartar-los la covada. També és l'hora d'armar porcs per engreixar i fer matances (n'hi ha que ja en tenen); continua sent bon temps per néixer els nadissos d'egües i someres. Les saons d'abril són bones per a les abelles que eixamenen en gran activitat i inicien l'elaboració de la millor mel. És un bon moment per fer eixams nous i mudar les abelles de casera.

Pels qui són afectats d'arreglar, recordau que per Sant Josep els caragols començaren a pasturar i que el dia de Sant Marc convé fer una bona caragolada, si no volen ser tocats. Pensau, però, que durant la Setmana Santa no són bons, perquè quan els cuinen fan sang.

Entre feina i feina, es pot aprofitar per complir els preceptes de la Setmana Santa: el dia del Ram s'han d'anar a cercar les palmes beneïdes, per penjar a les finestres o balconades de la casa i protegir-la dels llamps; de totes maneres, per guarir-se de les tempestes, també diuen que serveix una granera amb la ramera per amunt. Si voleu assegurar l'anyada no deixeu de dur un tros de ram beneït a cada bocí de terra i penjar-lo a un arbre. El Dijous o el Divendres Sant s'ha de matar el mè o el cabrit per fer les panades. Si voleu dolç, haureu de fer robiols o cres pells.

El dia de Pasqua no sol caure malament anar a la processó de *s'encuentro* i a l'Ofici. Més tard, si heu entrat en quintes, us convindrà anar a captar panades. Els de fora vila, el dilluns de Pasqua, poden preparar el llum d'oli per rebre el Salpàs: el rector beneirà les panades i la casa, i us donarà un tros de ciri groc per encendre quan faci llamps. Si es vol seguir la tradició es pot fer un obsequi de mitja dotzena d'ous. El diumenge de l'Angel, si no us heu acabat les panades, podreu fer un bon pancaritat.

Si a algú li manca la brusca de l'abril, els sineuers diuen que per Sant Marc, vuit dies ençà o vuit dies enllà, no ens pot fallar. Si les brusques són bones, no ho són les boires, les gelades i els refredaments. Ja ho diu l'adagi: *dins es bril no et llevis ni un fil*. ■

RETALLS FORANS

MOVIMENT D'OPOSICIÓ A L'AUTOPISTA D'INCA

EL TÚNEL DE SÓLLER

El setmanari *Sóller* reflectí la problemàtica de les comunicacions de la vall sollerica, que resorgí pel tancament del Coll de Sóller -provocat per un enfonsament de terres-, ja que la comunicació amb Palma s'hagué de realitzar per la carretera de Deià, per on camions de gran tonatge no hi poden circular. De tal manera que els sollerics es trobaren en una situació de desabastiment greu. A hores d'ara el Coll de Sóller torna a estar en funcionament.

És dins aquesta situació d'incomunicació que un col·lectiu autodefinat "Amics del túnel", pressiona i cerca signatures per aconseguir el que creuen única solució viable a l'aïllament de la Vall. Al mateix temps altres sectors i grups polítics es posicionen en contra del túnel, han demanat que es realitzi un projecte integral de la carretera del Coll, perquè la reformin i la posin en òptimes condicions. També apunten que s'ha de combatir la macrocefàlia de Palma -que el túnel potenciarà més- i dotaria la ciutat de Sóller dels serveis educatius, culturals, socials i sanitaris que ara no té i que són la causa del desplaçament massiu a Palma.

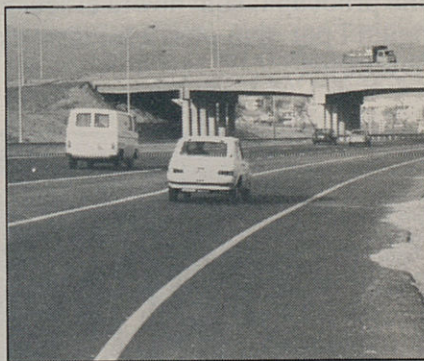
"TEXTOS I DIBUIXOS" DE JOSEP MARTORELL, UN LLIBRE DIFERENT

Un interessant llibre de poemes i dibuixos fou presentat primer a Palma, llavors a la Capella de les Escolàpies de Sóller i a la sala Montision de la Caixa de Balears, "Sa Nosttra", de Pollença. Es tracta de "Textos i dibuixos", una edició acurada de 300 exemplars numerats, que inclou poemes de Blai Bonet, Joan Bonet, Pau Faner, Bartomeu Fiol, Gabriel Janer Manila, Maria de la Pau Janer, Josep Maria Llompard, Josep Melià, Guillem Puerto, Miquel Àngel Riera, Àngel Terron i Marià Villangómez. Per altra part, cada un dels 300 llibres té 12 dibuixos originals de Josep Martorell i Monar, un dels quals és una aquarel·la, són, doncs, més de 3.000 dibuixos originals els realitzats per Josep, el que fa a cada llibre únic i

diferent, peça cobdiciada per als bibliòfils. L'altre aspecte remarcable és que els poemes són reproduccions dels originals escrits a mà pels poetes.

MOVIMENT D'OPOSICIÓ A L'AUTOPISTA D'INCA

Durant els passats mesos s'han organitzat diverses xerrades i taules rodones entorn del tema de l'autopista/autovia d'Inca; per això s'han constituït a Inca i a Santa Maria del Camí coordinadores Anti-Autopista. Tant els veïns dels pobles del Raiguer, com partits polítics -UM, PSOE i PSM- i col·lectius -GOB, UPM-, coincideixen en el fet que la situació del trànsit a la carretera d'Inca és insostenible, i s'han de cer-

car solucions per descongestionar-la. Solucions que no passen de cap de les maneres per la construcció d'una autopista, pel seu elevadíssim cost, per les conseqüències ecològiques i d'impacte ambiental que suposa -del qual no s'han fet estudis tècnics-, conseqüències econòmiques sobre el sector agrícola -el traçat espenya moltes finques de vinyet i reguiu-. S'apunta cap una reforma integral de la xarxa viària alternativa, engrandiment C-713 (Palma-Alcúdia), reforma del camí de Muro, carretera de Sencelles i camí Reial de Sineu. També s'apunta cap a la construcció de passos soterranis a les poblacions afectades, instal·lació de semàfors, repotenciació dels transports públics per tren i carretera, i sobretot una descentralització de serveis de Palma cap als pobles.

A les taules rodones els membres que estaven a favor, el portaveu del grup municipal d'AP d'Inca i el batlle de Santa Maria -també d'AP-,

manifestaren que estaven en pro d'una autopista, autovia, carretera ràpida o solució més convenient per descongestionar la carretera d'Inca. Els conservadors dels pobles han matisat un "sí, però..." a l'autopista, tenint en compte altres solucions. (Informació extreta de reportatges publicats al *Dijous* i a *Coanegra*).

A 30 ANYS DE VIALFÁS

L'hebdomanari pobler *Sa Pobra* (núm.144) recorda que fa 30 anys que sortí a la llum pública la revista quinzenal *Vialfás*, un informatiu pobler que es publicà de 1957 a 1963. El nom de *Vialfás* és una contracció de *Huayra Alfaz*, que era el topònim que els àrabs donaren a la Pobra. El número 1 sortí a 2 pessetes l'exemplar, que decepcionà els seus creadors per l'escassa qualitat del paper i de la tipografia i per la defectuosa paginació, per això el número 2 i els següents ja s'imprimiren a la "Impremta Mossèn Alcover". *Vialfás* era escrita en castellà i amb presència esporàdica del català, no oblidem que s'edità als anys més durs del franquisme. Alexandre Ballester en fou un dels seus redactors més actius.

PREMIS PERIODÍSTICS PREMSA FORANA

Amb un poc de retard han sortit a la llum la edició dels III Premis Periodístics Associació Premsa Forana 85/86, que consta de tres treballs, un de Sebastiana Carbonell de *Manacor Comarcal*, "El Palau Reial de Manacor, del passat al present"; un de Margalida Torrelló i Damià Quetgles de *Pòrtula*, "Cap a una nomenclatura popular dels nostres carrers"; un article de la secció "Calaix de sastre" d'*Es Saig* d'Algaida -que va tenir el premi d'honor, atesa la seva continuïtat i qualitat.

Per altre part el termini de presentació de treballs als IV Premis Premsa Forana 86/87 finalitza l'1 de maig. Els treballs, escrits en català i publicats a una de les revistes associades s'han d'enviar per triplicat a Associació de la Premsa Forana de Mallorca, carrer Princesa, 24 (Sant Joan). ■

PASSATGERS DE PALMA

GABRIEL ALOMAR I ESTEVE

ANTONI QUINTANA

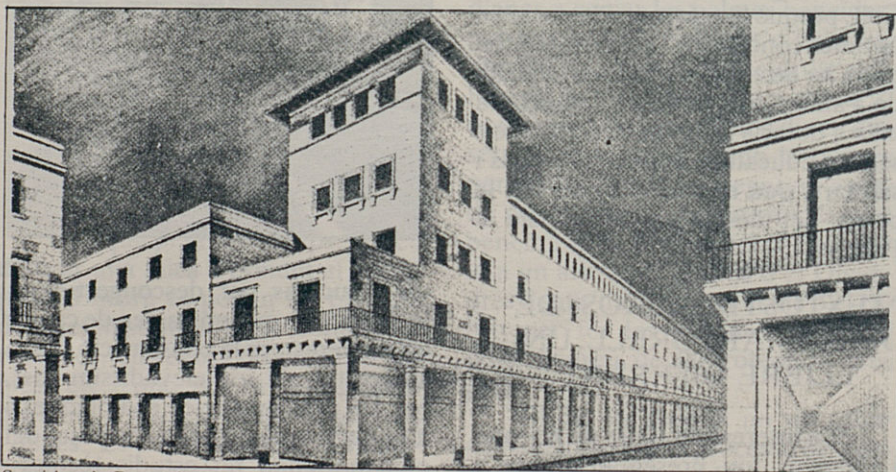
Gabriel Alomar i Esteve néixer a Palma al 1910, fill d'una família pagesa rica de Muro. Va estudiar arquitectura a Barcelona, carrera que acabà el 1934. És l'autor del Pla de Reforma Interior de Palma que obrí el carrer Jaume III i instal·là el mercat a la plaça de l'Olivar. Autor de llibres com *Teoría de la ciudad. Ideas fundamentales para un urbanismo humanista* (1946), *Comunidad Planeada* (1955), *Sociología urbanística* (1961), *Guillem Sagrera y la arquitectura mediterránea del siglo XV* (1970), *Urbanismo regional en la Edad Media. Las Ordinacions de Jaume II en el Reino de Mallorca* (1976), *Historia de las Islas Baleares* (1977), del qual prepara l'edició catalana, *Memorias de un urbanista 1939-79* (1986), i de gran quantitat d'articles. Com a arquitecte va construir l'església de Sant Sebastià, va impulsar els jardins de l'Hort del Rei, va fer alguna actuació al Palau March, als jardins de la casa de Cala Rajada, als del Palau Ayamans de Lloseta i als de l'Avall. Va col·laborar en la redacció de la Llei del Sòl de 1956, ha estat Comissari General del Patrimoni Artístic Nacional, vice-president d'ICOMOS (International Council for Monuments and Sites), va ser donador d'una casa de la seva família a Muro per fer-hi el Museu Etnològic, i ara procura passar molt de temps a Palma, a la seva casa de damunt la murada.

Diu d'ell mateix que és un humanista i la conversa ho confirma. A partir de l'urbanisme es va convertir en un igualitarista, en un socialista utòpic, en un saint-simonià de les acaballes del segle XX. És un home jove i sobretot és un home preocupat com ho era el seu oncle l'altre Gabriel Alomar i la seva preocupació és evitar que el confonguin i per això posa esment a explicar perquè és un heterodox, un catòlic heterodox i un catalanista heterodox.

- La primavera del 1936 vaig signar un Manifest amb altres intel·lectuals sobre la unitat de la llengua i la col·laboració cultural entre Catalunya i Mallorca. M'han retret no haver estat conseqüent amb aquell escrit, però jo crec que ho he estat, ja que aquell document reconeixia la unitat lingüística, a la vegada que manifestava que aquesta unitat no havia de ser un entrebanc per dissimular o amagar les característiques pròpies de Mallorca. Jo sempre m'he mantingut fidel a aquest ideari, però tenc la impressió que no he estat entès

-Bé, però jo, sobretot, havia vingut a parlar sobre la ciutat de Palma. Vós què sou, un arquitecte o un urbanista?

-Urbanista. Com a arquitecte he hagut de viure una època completament atípica, perquè, a la postguerra Mallorca estava aïllada de l'arquitectura moderna que es feia en aquell temps. No hi havia ciment, ni ferro, ni cap dels materials que ens haguessin permès fer una arquitectura del temps. A més de tot això, els primers set anys de la postguerra a Mallorca no va arribar cap revista europea i això feia que estàssem completament desinformat del que succeïa fora. En definitiva, una arquitectura moderna sense una indústria moderna que li donàs suport no tenia

Sortida a la Porta de Sant Antoni de la nova via de penetració des de la carretera de Manacor (Dibuix extret de *Memorias de un urbanista*)

sentit, i per això estàvem condemnats a treballar com treballaven els arquitectes del XVII; per això vaig fer arquitectura del XVII, que era l'únic que podia fer. A més, teníem grans picadors de pedra que avui ja no existeixen. Per exemple l'església de Sant Sebastià per dins és tota de marès, no hi ha ni un quilo de ciment porland o de ferro.

-D'aquí degué venir el vostre interès per la història. No trobau que a les Escoles d'Arquitectura hauria d'existir una especialització que es digués arquitectura de restauració, tal com succeix a Itàlia?

-Clar que sí. Mirau, l'altre dia vaig anar al carrer Zanglada a veure

les obres que fan a Can Bordils i em va semblar un crim. Hi havia un artesonat magnífic, jo diria que el més bell que hi havia a Mallorca; doncs bé, han deixat que durant un any hi plogués al damunt i ara no queda res de la policromia, i això ho fan els arquitectes de l'Ajuntament.

-Què és això de l'arquitectura mediterrània?

-Eugeni d'Ors diu que el Mediterrani té dues cares, una cara d'or i una cara de plata, i el que fa és dividir el Mediterrani en dos, el nord que seria Catalunya, Itàlia, és la cara d'or, on les seves cases tenen el color ocre; Mallorca i Menorca també estarien dins aquesta cara d'or; des-

prés parla d'una cara de plata que ja seria Eivissa, el Llevant espanyol, Àfrica, on les cases són principalment blanques.

Així i tot l'arquitectura mediterrània és molt variada, encara que té en comú els aiguavessos i la pedra vista. Per exemple, les diferències entre la masia catalana i la possessió mallorquina. La massia té el portal a la façana, on es forma l'angle dels dos aiguavessos, mentre la possessió la té a una de les façanes on fan pendent els aiguavessos. Aquesta modalitat catalana arriba des de Germània a través de les esglésies romàniques, mentre l'arquitectura mallorquina ens arriba des d'Itàlia.

La tendència és uniformitzar les arquitectures. Totes les ciutats semblen iguals i és per això que jo crec que hem de ser molt estrictes en la conservació del nostre patrimoni, perquè és això el que ens diferencia.

-Anant al tema de la Reforma Interior. Què volien fer a Jaume III?

-El que s'ha fet. Ara bé, jo el vaig començar i em faig responsable de la primera meitat del carrer i del traçat, però després vaig perdre el control sobre les cases i no hi estic d'acord, com per exemple el cas del carrer Bonaire.

-Clar, és que degué ser l'operació d'especulació més important que es va fer a la Palma de la postguerra.

-Bé, crearem una societat que s'anomenava EUSA per fer la reforma. Al principi ningú no la volia fer i l'Ajuntament tenia interès a fer-la, ja que resolva el problema de l'atur que hi havia en aquell temps, perquè ocupàrem molta mà d'obra. Primer reunírem tots els contractistes de Palma, que se'n varen desentendre, després cercàrem el capital d'uns contractistes catalans que es deien Miró-Trepas, però a l'hora de la veritat no tenien diners. En aquell moment jo me'n vaig anar a Barcelona a visitar un banquer amic i director d'una oficina del BANESTO. Aquest senyor em va demanar què hi deia Joan March a tot això. Jo li vaig contestar que em pensava que no hi estava interessat, però aquest banquer només es va voler comprometre si Joan March no hi estava interessat, i si jo li duia una renúncia signada per ell. Quan vaig tornar a Mallorca el vaig visitar a Cala Rajada i es va interessar pel projecte. El seu compromís va consistir a finançar el projecte a canvi de la meitat de les accions, més el 3% del capital que ens deixava. Després va pujar l'interès...

-I l'actuació de l'Olivar?

-Allà hi havia un convent, que

es deia de l'Olivar. Antigament havia estat a un olivar de fora les murades, però pel Concili de Trento es va ordenar que els convents de monges se situassin dins les murades, i va anar a parar a aquest solar conservant el nom. Després va ser desamortitzat, s'hi instal·laren fàbriques i sobre aquestes fàbriques férem l'actuació. Aquest també era el barri del bordell, que ja ho era en temps dels Reis de Mallorca. Record que al carrer Velázquez hi havia una caseta petita que era la casa del botxí, allà on s'hi hostatjava quan venia per donar compliment a qualche sentència capital.

-A més d'aquestes actuacions urbanístiques heu estat redactor de la Llei del Sòl?

-Sí, però quan Franco i els seus ministres se'n adonaren que havien aprovat una llei socialista la feren fracassar. Del que em sent satisfet és que quan era Comissari del Patrimoni vaig introduir la idea de conservar ciutats i no només conservar monuments. Mirau, pens que quan no existia la Comunitat Autònoma es conservava millor. Ara, la Conselleria de Cultura és un desastre, no sé què fan a cultura, però res de bo. L'Ajuntament mostra més interès i subvenciona amb 100.000 ptes. als que volen restaurar la façana. Ja estam que 100.000 ptes. no serveixen de res, però ajuden.

Una altra cosa que fa l'Ajuntament i que m'interessa és el que duen a terme al Puig de Sant Pere. No sé com acabarà perquè és un experiment, però em sembla una bona idea, i veig que ara volen fer el mateix a la Calatrava.

-Sou partidari de Plans d'Ordenació rígids o més bé liberals per a una ciutat com Palma que creix per tots costats?

-Jo no som partidari de la rigidesa, perquè una ciutat és un organisme viu i s'han de deixar portes obertes als canvis i a les transformacions.

-Conec el cas d'un altre urbanista, Giulio Carlo Argan, historiador de l'art també, que sent un teòric es va plantejar accedir a la batllia de Roma i ho va aconseguir. Crec que va ser batlle pel PCI molts d'anys. Vós, no heu estat mai temptat de ser batlle de Palma?

-No, no. Jo no hagués estat batlle en temps de Franco, i això que m'hi volgueren fer, amb el suport de la Unió de Propagandistas, una espècie d'Opus que dirigia un jesuïta anomenat P. Isla, però no ho vaig voler de cap manera.

-Què és el que més us agrada de Palma?

-La ciutat sencera, la ciutat de cara al mar.

-Parlau del casc antic supòs...

-Sí, clar, consider que l'exemple és un desastre. Les travesses del carrer General Riera amb 10 m. d'amplària i 10 pisos d'altària és una monstruositat i a mesura que passin els anys serà pitjor, ja que a més de ser uns edificis horribles estan mal fets, i això donarà problemes en els propers anys, seran barris completament degradats.

A l'actualitat Gabriel Alomar ja està jubilat, la qual cosa no l'obstaculitza per dirigir un llibre (*De Teotihuacán a Brasília. Estudios sobre el urbanismo histórico iberoamericano*), traduir i revisar-ne un altre (*Historia de las Baleares*), investigar (L'Infant Ferrando de Mallorca), escriure (*Un poble i una nissaga. Contribució a l'estudi de la ruralia mallorquina segles XV-XIX*), i conversar. Al llarg de la meua entrevista ha insistit a declarar-se partidari d'una cultura catalana literària, la qual admira, però ha volgut deixar clar que Mallorca, Menorca i Eivissa són realitats diferenciades de Catalunya, que ell és federalista, i que en definitiva se sent satisfet d'allò que ha fet durant la seva vida. ■

SOCIETAT

FER NACIONALISME

PERE SAMPOL

Tornem-hi torna-hi! De bell nou tornam a tenir al senyor Moll preocupat per la coherència del PSM. Semblava que havíem tancat el tema, però no, encara no està clar, i el senyor Moll torna a insistir -amb l'article publicat al *EL MIRALL*, núm 3- amb preguntes i afirmacions sobre el PSM, i torna a obrir un debat "civilitzat i suficientment respectuós" quan, així mateix, parla "d'actituds maniquees i puritanes, mentalitat feixista, pixapolit feixistex de mala sort, actituds excoients o resigandes, demagògia..."

En aquest cas diu que el problema és de definicions. Hem de definir el nacionalisme. Per al senyor Moll el "nacionalisme és el sentiment que neix de la consciència clara i decidida de quines són les nostres arrels i de la ferma voluntat de defensar-les"; "és el sentiment que és la font de l'estimació del que som com a poble, que ens posa en condicions de densar aquesta personalitat pròpia, però també de definir amb llibertat cap a on volem anar i com volem configurar la nostra societat."

Al meu article del 7 de gener de 1987 al *Diario de Mallorca*, utilitzava una definició "diccionaresca": "nacionalisme és l'amor a la independència de la pròpia nació". Com es veu ja tenim dues definicions i, encara que el senyor Moll matisi que el seu "nacionalisme que no sigui separatisme" i que "no és indispensable la independència", les dues definicions són molt semblants. L'una parla de sentiment, l'altra d'amor.

Acceptant les dues, suposam definit el nacionalisme, ve la segona qüestió: qui és més nacionalista? qui sent més la consciència de les arrels? qui estima més la pròpia nació? Desgraciadament el sentiment i l'amor són mals de mesurar i, sens dubte per això, en espanyol es diu que *obras son amores y no buenas razones*. Perquè de *buenas razones* n'és ple el senyor Moll.

A totes les intervencions sobre nacionalisme ens parla de Països Catalans i de la nostra nissaga catalana. Però, i les obres senyor Moll, i les obres? Parlau-nos de la ferma voluntat del seu partit de defensar les nos-

Els nacionalistes mai no hem parlat de separar, sinó d'unir (Foto arxiu Ultima Hora)

tres arrels. Parlau-nos de la defensa de la llengua, que hi estic d'acord que és patrimoni de tots, que fa el seu prstít. Parlau-nos de l'ensenyament en català, de la televisió en català. Parlau-nos de la defensa de la pagesia a Mallorca, de la defensa de la natura i..., per cert, quan serà Cabrera parc natural?

I és que el problema no és de definicions, sinó d'actituds. No és hora de definir el nacionalisme, és hora de *fer nacionalisme*, de prendre postures clares i definides, d'actuar i no de teoritzar. Però com que em podria dir que la teoria és necessària, tornem a jugar dins el seu camp.

Jo he parlat del nacionalisme com l'amor a la independència de la pròpia nació. I vós ens recordeu un vell article en què parlàveu del "nacionalisme que no sigui separatisme" i que no és indispensable la independència. Vet ací un vell subterfugi, mesclar independència i separatisme. Diré, respectuosament, que en vaig sentir parlar bastant en tps del "general" de separatisme. Doncs bé, particularment pens que perquè un poble sigui lliure necessàriament ha da ser independent, que no vol dir separat de ningú. Vegem-ho, o definim-ho, si és aquest el problema.

Pera mi la independència és la *capacitat de prendre decisions lliurement*. És a dir que si una nació decideix federar-se, confederar-se, integrar-se, etc. amb altres nacions realitza un acte d'independència, sempre que la decisió es prengui en total lliberatt i no després d'una intervenció televisiva de Felipe González, per exemple.

I és que els nacionalistes mai no hem parlat de separar, sinó d'unir. Volem la unitat dels pobles d'Europa, volem una Mediterrània unida, volem la unitat de la nostra nació. I en contra, els qui ens acusen de separatistes, excoients sectaris, entre altres coses, ens donen una Europa d'estats centralistes, multinacionals i blocs militars, una Mediterrània colonitzada, la nostra nació disgregada i neguen la unitat de la nostra llengua... Qui és el separador?

I no es tracta d'una pel·lícula de bons i dolents, senyor Moll. És una realitat de nacions oprimides per un estat centralista, amb un govern que té noms i llinatges, amb ministres que vénen a Mallorca a dir-nos que no hi haurà més transferències per a la nostra Comunitat Autònoma, amb secretaris generals d'un partit que declaren que en tenim prou amb

el nostre Estatut d'Autonomia.

I encara hem de sentir parlar d'actituds excloents i resignades. I encara ens han de dir que el sòtil del nostre nacionalisme és còmode, insuficient i mesquí. Senyor Moll, el nostre nacionalisme no té sòtil, com no té sòtil el nostre socialisme.

Nacionalisme i socialisme són l'exercici diari i constant de la llibertat i la llibertat no té sòtils, ni trespols, ni parets, ni fronteres. I en aquest exercici de la llibertat, el socialisme i el nacionalisme estan profundament imbricats, encara que el senyor Moll opina que un nacionalista no necessàriament ha de ser socialista; sinó, com podríem parlar d'un poble lliure si els individus estan oprimits? Deixa un pres de ser captiu si li obrin la porta de la cel·la i continua tancat a la presó?

No dubt de la vostra consciència nacional senyor Moll, no tenc perquè fer-ho ni és el meu problema. Així com no dubt de la consciència nacional de molts mallorquins, però sincerament crec que s'equivoquen d'eina per dur endavant la nostra recuperació nacional. La construcció de l'Europa dels pobles no serà possible amb aquestes estructures polítiques. El socialisme difícilment arribarà a bon port quan a l'esquerra ja no li queda ni el patrimoni de l'hon-

radesa. La solidaritat entre tots els pobles de la Terra no es construirà apuntant canons els uns contra els altres.

No senyor Moll, no nacionalistes, que encara creis en partits estatals, no vulgueu actuar com si el nostre país fos un país normal, quan dia a dia ens estan agredint com a poble. Necessitam una eina de resistència, però que alhora comenci a edificar el futur.

Necessitam que creixi la consciència de poble, que creixi el desig d'autogovernar-nos, però difícilment serà possible amb forces submises i dependents, més atentes als dictats de la central que al sentiment de poble, que justifiquem totes les agressions que patim al·legant uns pretesos interessos d'estat, però si mai no anteposen els interessos de la nostra nació.

Deixem anar les definicions i facem nacionalisme, facem nacionalisme de l'única manera possible: estructurant les forces polítiques autòctones i independents. Arruïem les nissagues i diguem-ho clar: volem una Mallorca lliure i justa, agermanada culturalment i políticament amb la resta dels Països Catalans.

Quan aquest objectiu s'haurà assolit ja no seran necessaris els partits nacionalistes. ■

LA MOGUDA PLANETÀRIA

PERESTROIKA

ANTONI GINARD

Fa devers dos anys, el *tovariç* Miquel Gorbátxov era elegit Secretari General del PCUS. És un home jove que, en principi, estaria destinat a governar la Unió Soviètica fins a l'any 2.000, i al mateix temps permetria reduir considerablement les despeses del Kremlin en pastilles de Gero-vital. Fins ara, per les notícies que ens arriben, no hi ha dubte que s'ha pres el seu paper seriosament.

Sembla que el lema de la seva actuació política es resumeix en la paraula *perestroika*. No tenc ni idea de rus, però resulta que significa transformació. Una transformació que es vol fer amb transparència i rapidesa.

La reforma -dintre d'un ordre- comença amb els canvis de persones i un rejuveniment dels quadres polítics. Es continua amb reformes econòmiques: el pla quinquenal 1986-1990 es fixa aconseguir una major productivitat i més estalvi, juntament amb una millora del nivell de vida.

Cara a l'exterior, s'ha produït l'amollada de dissidents, la retirada d'Afganistan, l'impuls de noves estratègies en les relacions internacionals, una major transparència als mitjans de comunicació, concursos de bellesa, etc. Tot un conjunt de mesures que preocupen a d'altres estats socialistes com Polònia o la República Democràtica Alemanya, però que comencen a ser acceptades per alguns dels més reticents com Txecoslovàquia.

Hom diu que hi ha un predomini del partit sobre l'exèrcit, la qual cosa està molt per veure: creure això seria beure'ns el seny. Almenys, és segur que es deu voler impulsar una reactivació del procés tecnològic, especialment com a resposta a la iniciativa de la guerra galàctica dels nord-americans.

Està per veure també si tots els canvis conduiran a unes majors llibertats populars. Ens trobam molt lluny per poder comprendre el que succeeix en realitat, però, com a mínim, pot servir per arxivar la teoria que a Rússia es mengen els al·lots. ■

Oms, 50-b P. O. Box 696
07003 PALMA DE MALLORCA
Balears

Carles III, 2-b
EIVISSA
Balears

Plaça del Príncep, 4
MAÓ - MENORCA
Balears

Tels. (9)71/71 13 46* - 72 38 42*
Tx. 68705 - 68714 bima E

Tels. (9)71/31 24 72 - 27
Tx. 69318 - 69015 bima E

Tel. (9)71/36 70 13
Telèx 69434 bima E

FRANCESC D. VANRELL

BONET DE SES PIPES

Quan el novembre de 1968 va estrenar-se, al Gran Teatre del Liceu de Barcelona, l'òpera *Canigó* que, sobre el poema èpic de Verdaguer, va musicar el pare Antoni Massana, on va cantar la part corresponent al "Gentil" el tenor Joan Bta. Daviu, qui va interpretar la del "Rabadà" fou un altre mallorquí anomenat Francesc Díaz Vanrell, un personatge interessant ferm, nascut a Palma el sis de gener de 1926.

Francesc D. Vanrell -així figura en les seves targes- va deixar l'illa quan només tenia onze mesos i els seus pares anaren a viure a Barcelona. No obstant això, la família va mantenir ben vius sempre els seus vincles amb Mallorca, on Francesc i la seva germana passaven temporades llargues a ca llurs avis, de qui evoca la seva memòria tot dient: "El meu padrí era Francesc Vanrell Ferrer, "Mestre Bondat" de Can Bondat d'Algaida, i la padrina, na Catalina Pastor Amengual, de Can Borreó de Pòrtol". També se n'agrada de contar que fou un ceg portolà, "Joan Pelegrí", qui va ensenyar-li les primeres lletres, que després foren ben incrementades, ja que "Vanrell" -pels seus amics nom i malnom- escriu en català, castellà i francès, i parla italià i anglès.

Refugiat a França al final de la guerra civil, quan tot just tenia catorze anys va entrar a formar part de la "Resistència Francesa", i es convertí en un "passafronteres" excepcional, que va ajudar nombrosos perseguits dels nazis a escapar de França a través dels Pirineus. Prova de la seva efectivitat heroica n'és el fet que fins i tot els anglesos el feren major honorari del seu exèrcit, i encara ara és el delegat per a Catalunya de la *Federació dels Combattants Allies en Europe*. Així i tot ell no dóna gaire importància a cap d'aquestes activitats passades i presents, el que sí el complau és la pertinença al Consell Nacional Català, del qual és secretari general de la "Comissió de Relacions Comarcals".

Vanrell, dotat d'una gran memòria i una facilitat d'exposició poc usual, pot ser un bon col·laborador dels historiadors, pel que fa al "Consell Nacional Català", del qual en cas de no poder exercir, pel que fos, el president actual Josep Juvé i Lluc, seria responsable del seu "Arxiu",

F. Díaz Vanrell, tenor mallorquí

dipositat dins les arques d'un banc estranger.

Quan surt a llum el tema es palesa ferm la veneració que sent per la memòria del professor Josep Maria Batista i Roca, que fou vicepresident del Consell quan aquest es constituí a Londres, el juliol de 1940, en ser elegit per presidir-lo el doctor Josep Trueta i nomenat president honorari l'insigne Pau Casals -cal recordar l'apel·lació feta pel Consell Nacional Català a les Nacions Unides sobre "El cas Català" l'any 1945-. Durant el període que Batista i Roca for president de l'esmentat Consell, "Vanrell" va ser sempre al seu costat, moralment i físicament, puix que l'acompanyà per onsevulla anàs afegint a la seva condició d'amic la del "protector", d'una forma consemblant a la que altre ho fan ara professionalment amb els personatges que precisen escorta.

D'aquella època "Vanrell" recorda un recull de fets i anècdotes, als quals sap treure un suc saborós que li permeten una conversa amena ferm, i té un cúmul de coneixements que, com hem dit més amunt, podrien ser ben útils als historiadors. Pel que fa als d'aquí, vull fer evinent que Francesc D. Vanrell, que resideix a Barcelona, on té una tenda en què exerceix la professió d'audiofònic, tots els anys fa estades llargues a Mallorca, on la família hi té un habitatge, i afegir que la seva bona memòria complementada amb una afabilitat innata fan d'ell un interlocutor de primera. ■

PERFORMANCE

VILLALONGA, SOTA L'ASFALT

GABRIEL JANER MANILA

He llegit a la premsa un anunci de l'Ajuntament de Palma on es treu a subhasta pública l'asfaltat d'una plaça dedicada a l'escriptor Llorenç Villalonga. No és necessari que digui que m'ha produït una petita commoció i quasi estic per assegurar que, si se n'han temut, els ossos de Villalonga hauran fet sentiment.

Crec que l'asfalt era una de les coses que Villalonga avorria amb més èmfasi, i considerava la febre d'asfaltar places i carrers una veritable servitud a les imposicions del capitalisme modern. Potser desitjava que el paisatge i la vida es mantinguessin raonadament ordenats, que les ciutats s'assemblassin als palaus i als jardins de Versalles.

Un dia el vaig sentir que se'n queixava, de tant d'asfalt que les màquines abocaven sobre les terres, tot just urbanitzades, de l'illa. Deia:

"Arribaran a asfaltar tot Mallorca..."

Llavors somreia irònicament i afegia amb un punt de sarcasme en les paraules:

"Potser tindria els seus avantatges...; però no els vull dir perquè llavors ho faran."

Vaig insistir perquè me'ls explicàs, aquests avantatges, i em va parlar de les dificultats seculars de l'illa per tenir aigua abastament. "Amb l'illa coberta d'asfalt -venia a dir- acaparariem tota l'aigua que cau..." Llavors afegia, encara:

"I ara que en fan de diversos colors es podria jugar amb les tonalitats del trespòl..."

L'anunci de l'Ajuntament m'ha tornat a fer presents aquelles paraules. Pens ara en els veïns que esperen, potser, l'asfalt amb inquietud, amb l'esperança de veure's alliberats de clots i polsegues. Però si l'Ajuntament aconseguís que s'assemblàs una mica a Versalles, amb gespes i jardins, encara estarien més satisfets.

Entre els homes de la meua generació féu antany fortuna una frase de Marx que ens va robar el cor: "Sota l'asfalt, hi ha sempre l'arena d'una platja", deia. ■

PALMA NECESSITA UN CARRIL PER A BICICLETES

XISCO BUSQUETS

Ha arribat la primavera. Bon temps per fer excursions, caminar pel camp, etc. En aquesta illa, situada a 39° latitud nord, hi fa un estar d'àngels, per això ve tanta gent a veure'ns i també molts estrangers viuen aquí de cap a cap d'any.

Per la majoria de països europeus (Holanda, Alemanya, Suècia, Dinamarca, Anglaterra, Finlàndia, Àustria, etc.), on les temperatures són molt més baixes que les nostres i també hi plou més sovint, un 30 o 40% de la població circula amb bicicleta per dins les ciutats. Això si, tenen una infraestructura adequada, carrils-bici, semàfors, aparcaments, etc.

Hem dit que això és Mallorca, que fa bon temps durant nou mesos a l'any, que els responsables de circulació de Palma tenen greus problemes, sobretot durant l'estiu, que això s'umpli de cotxes llogats, etc., etc. Disposam de la ciutat ideal per recórrer-la amb bicicleta. El dia de Sant Sebastià surten unes 12.000 bicis. Els turistes estan ben avesats a les bicicletes, per què d'una vegada per totes l'Ajuntament no posa a l'abast dels ciclistes una bona infraestructura, carril-bici el primer de tot? Fa uns anys posaren aparcaments per a bicis i trobaren que la gent no els feia gaire cas, com voleu que treguem les bicicletes? Els ciclistes no volem posar el nostre cuíro en mans dels automobilistes! Ca home! Primer heu de posar els carrils, llavors serà quan començarem a circular i podreu posar els aparcaments.

Quan estaven ampliant les carteres de Lluçmajor-Campos-la Colònia de Sant Jordi, vaig escriure una carta on demanava un carril-bici. No trobau que era bona idea? A part dels moltíssims afeccionats al ciclisme que tenim a Mallorca i d'estrangers que vénen a posta per entrenar, estaria molt bé per als cicloturistes que ara no gosam anar per la carretera on passen cotxes a 90 km per hora. També, no sé si haureu reparat que molts de turistes lloguen bicicletes, seria ideal per a ells. Teniu en compte que vivim a una illa! Per un europeu que no hagi estat mai per aquí pensen que quan es juga a fut-

Diada ciclista de Palma

bol la pilota té el perill de caure dins l'aigua! Amb aquesta mentalitat es recorrerien l'illa de cap a peu amb bici si tenguéssim una bona infraestructura. Són coses d'aquest tipus que necessitam per aquí, per poder fer la bona als visitants, ja que vivim d'ells. Trobau que hagués costat molt fer un carril-bici a una carretera que l'aixamplen? Per què no el feren? Per què no el fan?

I no tot ha de ser per als turistes, els ciutadans de Palma també tenim dret a no contaminar la ciutat, que els desplaçaments siguin més ràpids, estalviar energia, alleugerir la contaminació, descongestionar el trànsit, en definitiva tenir una mica més de salut individual i col·lectiva. Au doncs! què esperau a fer un carril per a bicis a Palma? Està en les vostres mans, vosaltres que comandau. L'obligació és vostra. Volem un carril-bici. ■

PAPERS PINTATS I PINTURES

MARCS I MOTLLURES

*Casa
Domar
Flores*

ARTICLES PER A ARTISTES

Sant Miquel, 77 - Tel. 72 14 83
07002 PALMA DE MALLORCA

RECULL: D'AQUÍ I DEL MÓN

MIQUEL COMPANYY/ MIQUEL GRIMALT

D'AQUÍ

Davant les properes eleccions autonòmiques s'ha suscitat l'edició de llibres de caràcter programàtic. Primer fou el PSOE amb *El nostre futur* (signat per F. Triay); AP ha publicat pel seu costat *Autonomía y Sociedad* (de la ploma de G. Cañellas).

(Foto arxiu Ultima Hora)

Ha tengut lloc el Congrés constituent del **Bloc Nacionalista d'Estudiants**, sindicat estudiantil deslligat d'organitzacions estatals i especialment preocupat per la normalització de la nostra llengua i cultura. El dia abans del Congrés, l'associació fou acusada per determinada premsa local de *quatre gats al servei del rector Nadal*, càrrecs exposats per un anònim professor cosa, que òbviament féu en castellà.

(Foto arxiu Ultima Hora)

Per primera vegada a la història el **Mallorqueta** ha aconseguit no tan sols mantenir la categoria, sinó promocionar entre els equips mites del futbol a l'Estat, per això lluitarà per una plaça a les competicions continentals. Tot i el gran poder de convocatòria de masses que aconsegueix l'equip illenc, encara que no arriba a ser quelcom més que un club.

Dins l'ambient de generalitzat malestar social, amb vagues a sectors tan importants com el de la construcció i del metall, la protesta protagonitzada pels treballadors de línies aèries i marítimes ha amenaçat deixar les nostres illes comunicades en un moment d'especial transcendència de cara al turisme de Setmana Santa. Davant aquesta conjuntura en un acte que la resta de l'espectre polític ha qualificat d'electoralista, **el president Cañellas ha assenyalat el perill** que tal situació pot ocasionar dins tot el sector turístic, eix de la nostra economia.

Després d'una tardor i un hivern plujosos, l'entrada de la **primavera** ha estat fins cert punt anormalment eixuta i càlida. Les depressions atlàntiques que regaven profusament el sòl peninsular ens han enviat vents de llebeig atemperats i cels estrellats. Aprofitant la saó precedent els nostres camps mostren una florida i verdor esclatants.

DE FORA: DE L'ESTAT

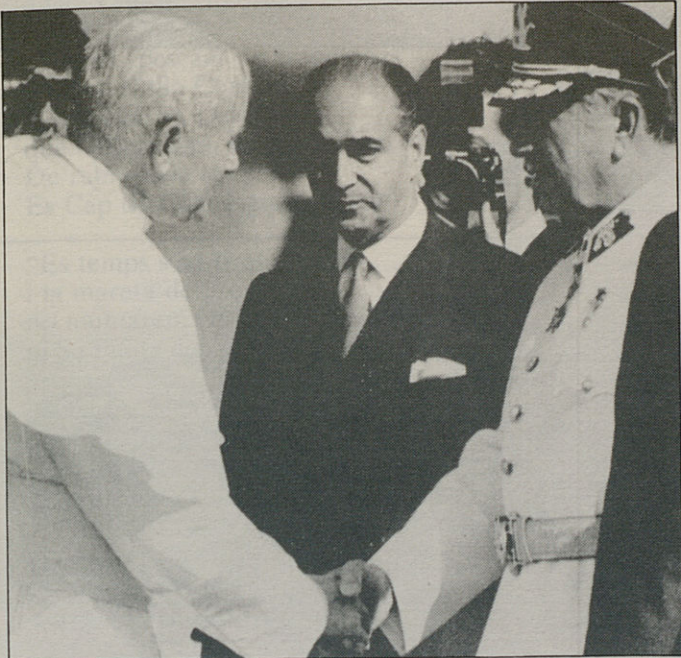
L'ex-governador de Balears, **Carlos de Meer**, acusat d'espionatge a favor de Líbia, ha estat absolt pel tribunal militar que el processava, després d'haver passat cinc mesos de presó preventiva.

Alianza Popular intenta canviar la seva imatge conservadora per una més populista, personificada en la figura del seu nou líder, **Hernández Mancha**, el qual rere el fracàs de la moció de censura segueix en l'activa campanya d'autopromoció, tot utilitzant frases tan enginyoses com *quien siembra porros recoge heroína*.

Un dels símbols de la *España de siempre*, na **Lola Flores** és centre d'una polèmica acusació de frau fiscal, ara ha esdevingut símbol de l'eficàcia del sistema de recaptació del nou règim.

Pot resultar motiu de polèmica a certs nivells la beatificació de tres **religiosos carmelitanes** assassinades durant la Guerra Civil.

DE FORA: DEL MÓN

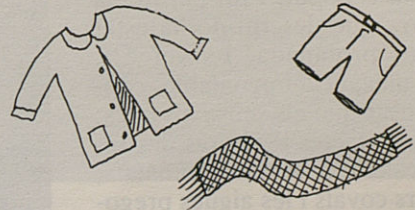

(Foto arxiu Última Hora)

El Papa Joan Pau II ha duit a terme el viatge més conflictiu del seu pontificat a Xile, on les seves intervencions han decebut tant els partidaris del retorn de la democràcia com als mantenidors de l'ordre establert, que esperaven treure profit de la presència papal.

Prou curiós resulta el procés de la *Perestroika* del dirigent soviètic **Mijail Gorbaxov**, que a través de visites a diversos estats del bloc de l'est intenta exportar. S'han donat casos sorprenents com el de Txecoslovàquia, on els russos volen modificar l'ortodòxia que no fa vint anys havien imposat a cop de canó, en ocasió de la primavera de Praga.

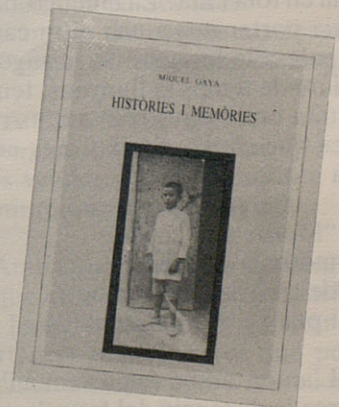
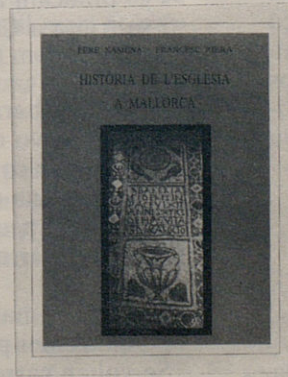
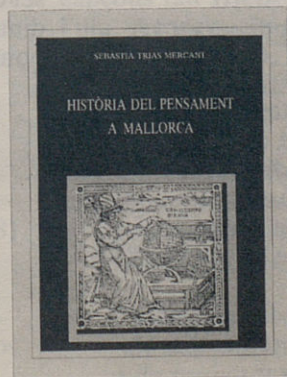
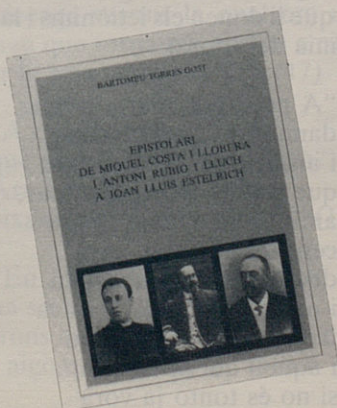
PETITS
INFANTS

roba per a nins i nines

C/ Born, s/n. INCA

QUATRE TÍTOLS IMPORTANTS PER A LA NOSTRA CULTURA

Bartomeu Torres Gost, Epistolari de Miquel Costa i Llobera i Antoni Rubió i Lluch a Joan Lluís Estelrich. Col·lecció Els Treballs i els Dies, 27.

Sebastià Trias Mercant, Història del pensament a Mallorca. Col·lecció Els Treballs i els Dies, 28.

Pere Xamena - Francesc Riera, Història de l'Església a Mallorca. Col·lecció Els Treballs i els Dies, 29.

Miquel Gayà, Històries i memòries. Col·lecció Els Treballs i els Dies, 30.

COL·LECCIÓ
ELS TREBALLS I ELS DIES
S'admeten subscripcions

editorial
TMOLL

Torre de l'Amor, 4, Palma de Mallorca

NATURA

CABRERA I EL CANÇONER

COSME AGUILÓ

Qualcú va escriure, no sé on, que Cabrera és la reserva de misteri dels mallorquins. No li faltava la raó. Aquest nom de lloc té una àmplia capacitat per generar sensacions d'encantament i ànsies de conèixer allò que és mal conegut, i tot perquè la petita terra que descriu no ha estat quasi gens profanada. És verge i, amb una elegància inigualable, convida a pensar que els seus paisatges, els rocams intactes i sobers, les recondites cales, els torrents acanalats, els obscurs covals i les aigües pregones, segellen encara un bell esplet de secrets. He escrit això, perquè una de les cançons que motiven la redacció d'aquest article duu incorporada una forta càrrega de misteri. És una cançó, recollida a Andratx pel Pare Ginard:

"A Cabrera hi ha un pi
i una nineta robada
un aubub que no té fi
i una auzina esmoixinada"(1)

Quin pi seria aquest pi, entre tants de pins com hi ha a l'illa? I aquest aljub interminable? Seria algun dels dipòsits d'aigua del cas tell? Per què aquesta alzina esmorrellada, o esbrancada, si no hi ha cap alzina en tota l'illa? La nineta robada podria portar-nos a una altra cançó que palesa la inseguretat i l'angoixa de viure de temps ja llunyans, temps de lluita entre dues comunitats religioses que s'odiaven fins més enllà de la mort:

"Moros a la costa
moros a Cabrera
de trebais bona ambosta
i poc pa a sa panera"(2)

L'amor també és present a l'illa i acurça la distància del freu, la qual coda fa empètitir els perills de la navegació:

"Si vós fósseu a Cabrera
mon bé estimat, i io aquí,
m'arriscaria a venir
amb una barca de pi
o de canya que és jutgera"(3)

Vegeu ara sis cançons curioses. No hi cerqueu lògiques. La seva raó

N'Ensiola (Foto F. Avellà)

de ser sols respon al desig de glosar amb una intenció única, la de jugar amb el llenguatge:

"Dalt es Puig de Galatzó
vaig sembrar una figuera
i té ses rels a Cabrera
i sa soca a Llucmajor,
i es brancam a Alaró
i sa fruita a Capdepera"(4)

-¿Que em barates sa somera
amb un covo de cançons?
-Amb unes condicions:
si em fas una carretera
per anar a peu a Cabrera
sense banyar-me es calçons"(5)

"A dins la mar dues beies
¿Quin remei poren trobar
Se volien carregar
Cabrera i tota la mar
damunt ses seves oreies" (6)

"Es saig de Lluc ha pegat
an es jutge de Cabrera.
S'escolà de Formentera
de rabi' s'ha fet soldat" (7)

"Quan Cristo vengué en el món
aquesta roba ja hi era;
la trobaren dins Cabrera
baix de sa soca d'un om" (8)

"Un anglès italià
que va néixer a Son Servera
i se va casar a Artà,
se va morir a S'Hort des Ca
i està enterrat a Cabrera".(9)

I, lògicament, el cançoner d'una illa no pot oblidar la mar. Heus ací set cançons, amb el regust de la saladina que li donen els ictònims i la toponímia del litoral:

"A peu vaig anar a pescar
damunt S'Illa Foradada,
i amb sa primera vegada
que pos sa llinya a la mar,
amb un ham vaig agafar
cent saupes i un serrà
deu sards i una vargada
i un aubladell qui pesava
tres roves o un quintar,
i aquell qui m'escoltarà
si no és tonto ja vorà
que' és mentida assegurada".
(10)

"Com vaig esser enmig de mar
que Cabrera descobria,
es barco anava i venia,
com ara, i me pareixia
que jo negat moriria
antes d'arribar allà.
A lo punt vaig invocar
tots es sants que coneixia,

també la Verge Maria
que a Consolació està.“(11)

“Un dia, pescant un cranc
damunt S'Illa Coniera
vaig voure Sa Dragonera
que ballava amb so Cap Blanc.
De rabi suava sang
Es Cap de Cala Figuera.“(12)

“Es temps s'ha tirat punter
i la maretta de proa,
no muntarem Na Redona
ni Sa Punta des Blanquer.“(13)

“Vaig sortir de Mallorca
per a Cabrera anar a pescar
i em varen desembarcar
a Sa Pesquera de Sa Corda.“(14)

“Sa farola de Cabrera
l'hauran d'arribar a tomar
perquè es faroler que hi ha
és de raça punyetera (15)

Jo som estat a Cabrera
amb sa barca d'en Ramon.
Ses al.lotes d'Andratx són
fortes de sa fandanguera.“(16)

Amb la pesca i la navegació hi
podríem lligar els coneixements me-
teorològics dels mariners. Damunt
l'illa de Cabrera s'hi congria un nigu-
lot amenaçador, de coloració hones-
ta, grisenc i fosc. De vegades s'allar-
gassa sobre l'illa, ample d'abaix com
una matassa disforja. De vegades
s'enlaira apilotat, amb ramificacions
secundàries. El mariner que l'afina
fa via dreta cap a port segur, perquè
sap que l'aigua caurà a trempons. Li
diuen en Jordà. Joan Amades recollí
una creença segons la qual era un
vell jueu que tornà núvol com a càs-
tic per la seva gran avarícia.(17)

“A on és sa mentidera
que tant diu que no plourà?
Ara he afinat en Jordà
eixancat damunt Cabrera.“(18)

“En Jordà damunt Cabrera
ha sortit molt furiós
trons i llamps de en dos en dos
i aigo que desepera.“(19)

“Jo visc amb una quimera
que avui o demà plourà
perquè he afinat En Jordà
cama aquí i cama allà
eixancat damunt Cabrera“(20)

Si no fos perquè el fet és més aviat
dramàtic, i mostra l'arrelament i la
gosadia que té la ignorància -i de ve-
gades la mala bava- en aquest país,
farien ganes de riure les declaracions

Els Estells (Foto F. Avellà)

que adesiara se senten de persones
“rellevants“ sobre la pobresa biolò-
gica de Cabrera. Hem d'entendre
que, segons el concepte d'aquests
senyors, la riquesa faunística només
es troba en les selves equatorials,
plenes d'aus exòtiques i de crits esgar-
rifadors. El fet és propi de la gent
que ha perdut l'escala de valors. A
Cabrera, tret dels militars, algun
pescador, i els visitants ocasionals,
no hi ha res més sinó flora i fauna i
uns penyalars divins, que encara són
divins perquè cap urbanitzador “ge-
nial“ no ha tengut la possibilitat de
“millorar“ el quadre, tot estampant
la seva grotesca firma sobre el més
singular dels nostres paisatges. Tres
cançons fan referència a la flora de
l'illa. Apareix el fonoll marí (*Crith-
mum maritimum*), la mollera roque-
ra (*Parietaria diffusa*), i el boix
(*Buxus balearica*):

“A Cabrera he pensat
de viut dies estar-hi
cercaré fonoi marí
que és molt bo envinagrat“(21)

“Ses muntanyes de Cabrera
són ses més altes del món
i de tan altes que són
s'hi fa mollera roquera.“(22)

“Senyor vicari rebrà
una cuera de boix
coida en Es Cap Ventós
veïnat de Cala Emboixar.“(23)
Quant a la fauna, tret dels pei-
xos que ja hem vist, sols surten els vi-
rots (*Procellaria diomedea*), i els de-
sapareguts vellmarins (*Monachus
monachus*), dels quals ara tant es
parla, tot pensant en la possibilitat

d'una reintroducció. Curiosament,
les dues cançons al.lusives al pinní-
pede, evidencien la persecució sofer-
ta per aquest animal, causa directa
de la seva extinció a les nostres ai-
gües:

“Virot si vas a Cabrera
diràs a l'Imperial
que tenc es braç que em fa mal
d'estirar a sa llampuguera.“(24)

“Es Codolar i Es Burri
i llavó Es Cap ventós.
Sabeu que ho és de gustós
encalçar un veimari.“

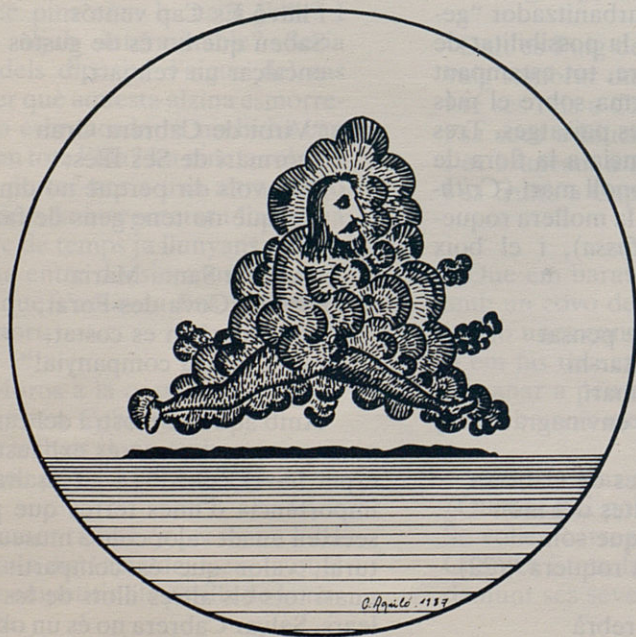
“Virot de Cabrera Gran
i cormarí de Ses Illes:
-Em vols dir perquè no dines?
-Perquè no tenc gens de fam.“

“A Cala Santa Maria
dins Sa Cova des Forat,
es veimari en es costat,
mirau quina companyia!“

Amb aquesta mostra del canço-
ner, que crec que no és exhaustiva,
esper haver contribuït a ressaltar la
importància d'unes terres que pos-
seeixen un alt valor com a museu na-
tural, valor que és compartit per
quasi tots els altres illots de les Ba-
lears. Salvar Cabrera no és un objec-
tiu final. És la primera pedra d'un
edifici, on el Vedrà, l'illa d'en Colom
i un llarg etcètera, hi han de jugar un
important paper. El futur Parc Na-
cional de Cabrera és una idea crei-
xent, ja ben assumida per molts d'i-
llencs. Que ho tinguin molt clar, no
solament ara, quan és a punt d'alçar-
se la veda preelectoral.

Figura VIII-30
Buxus balearicus Lmk. (boj).

En Jordà, el núvol de Cabrera (Dibuix de C. Aguiló)

NOTES

(1). R. GINARD BAUÇA, *Cançoners popular de Mallorca*, vol. III, Mallorca, 1970, pp. 31, núm. 2. He unificat criteris en la transcripció de les cançons, he fet eixir la parla dialectal. Don preferència a les versions que he recollides personalment, he donat a conèixer així variants inèdites. Ho indic si la cançó ha estat recollida per altres autors.

(2). B. VIDAL i TOMAS, *Moros en la costa de Santanyí*, extret de "Semana Santa en Mallorca", 1964.

(3). J. LLADO i FERRAGUT, *Noticias históricas de Ses Salines y de su comarca*, Palma, 1959, pp. 97. El darrer vers de la versió de Lladó diu: *o amb un vaixell de figuera*.

(4). En l'obra del Pare Ginard es troben versions més curtes d'aquesta cançó.

(5). J. LLADO i FERRAGUT, op. cit. pp. 129.

(6). R. GINARD BAUÇA, Op. cit. Vol. II, Mallorca, 1967, pp. 347, núm. 6.

(7). Id. Id. pp. 354, núm. 133.

(8). Id. Id. pp. 361, núm. 250.

(9). Id. Id. pp. 369, núm. 388.

(10). Una versió diferent fou publicada per J. Lladó (pp. 113), coincident amb la de R. Ginard (III, pp. 165, núm. 75). *Vargada* és un subdialectisme santanyiner per *variada*.

(11). Cançó publicada per R. Ginard (III, pp. 170, núm. 149), de la qual dona a conèixer cinc variants més. L'autor dóna preferència a la versió de Sant Joan, el seu poble, on també hi existeix el topònim Consolació, com a Santanyí. El qui subscriu posa en primer lloc la versió de Santanyí, per la proximitat geogràfica i per la tradició marinera del nostre santuari, més que per motius sentimentals.

(12). Recollida en versió diferent per R. Ginard (II, pp. 368, núm. 377 i pp. 3 núm. 11, en versió més curta).

(13). Recollida en versió diferent per R. Ginard (III, pp. 165, núm. 76. La punta del Blanquer és a l'illa dels Conills).

(14). La pesquera de la Corda és a la costa nord de l'illa major.

(15). Tant J. Lladó com R. Ginard publiquen una versió d'aquesta cançó on el darrer vers diu: *és de raça pucetera*. J. LLADO, Op. cit. pp. 115. R. GINARD, op. cit. Vol. III, pp. 166, núm. 89.

(16). R. GINARD, Op. cit. Vol. III, pp. 50, núm. 295.

(17). J. AMADES, *Costumari Català*, vol V, Barcelona, 1983, pp. 270.

(18). J. GINARD, Op. cit. Vol. II, pp. 135, núm. 110.

(19). C. AGUILO, "Sobre els noms d'alguns núvols de Santanyí", *Sal i Xeixa*, núm. 20, febrer 1986, pp. 12. Vegeu una altra versió de R. Ginard, Op. cit. Vol. II, pp. 135, núm. 115.

(20). C. AGUILO, Op. cit.

(21). J. LLADO, Op. cit. pp. 131. R. GINARD, Op. cit. Vol. III, pp. 31, núm. 1.

(22). J. LLADO, Op. cit. pp. 115. R. GINARD, Op. cit. Vol. II, pp. 236, núm. 1485.

(23). A cala Emboixar s'hi desenvolupa una de les dues colònies de boixos de l'illa, precisament la més bella. L'altra és al promontori del cap de Llebeig.

(24). R. GINARD, Op. cit. Vol. II, pp. 6, núm. 58, recull una variant d'aquesta cançó.

(25). Cançó recollida a l'Alqueria Blanca per J. M. Font i Bonet. R. GINARD, Op. cit. Vol. III, pp. 329, núm. 887, publica una variant recollida a Santanyí.

(26). J. LLADO, Op. cit. pp. 108. R. GINARD, Op. cit. pp. 165, núm. 74.

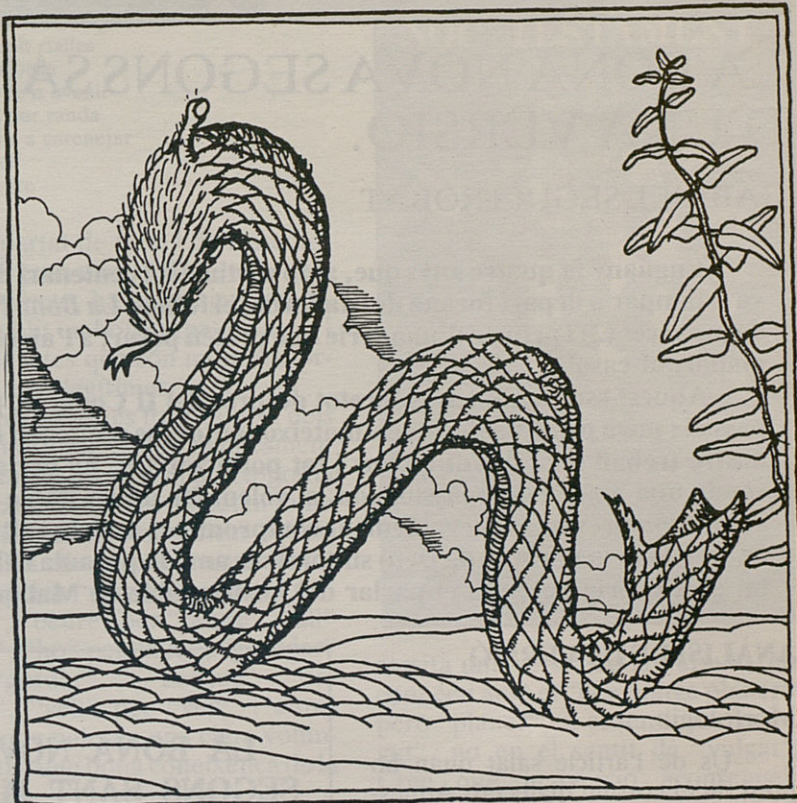
(27). *La cova del Forat* és el nom antic de la cova d'en Verga. Encara hi ha gent que l'usa. ■

LIBER MONSTRUORUM

EL SATRIC

MIQUEL RAYO

Il·lustració: JAUME GUAL

El satric té l'escata flamant i abrasadora. Socorra els aucells que captura i els cou sobre la pell seva, que crema, quan el sol és al migdia i l'enllumena de ple, com una brasa.

Hom ha de guardar-se de posar la mà sobre el satric, perquè la cremada no es pot curar mai i esdevé un cranc que, a poc a poc, mata.

El satric és serp solitària. Enganxa els seus ous a les estepes blaneres. Té un ull cec sobre la closca i un esperó

urticant ran dels genitals, amb què nafra molt la seva colla quan s'hi acobla. Hom diu que el satric coneix una font, l'aigua de la qual li empella de bell nou la nafra de l'engendrament. Aquesta font ningú no sap per on caplleva.

Les escates del satric, diuen aquells qui les han tocadés, són molt gratelloses. El qui això escriu no pot certificar-ho, ni ho vol fer mai. ■

llibreria

Jovellanos

• pósters
làmines
postals...

Jovellanos, 7 Tel. 72 14 66
Ciutat de Mallorca

Presentació del llibre
d'en Francesc Triay

El nostre
francesc triay futur

el nostre
futur

Pròleg d'en Felix Pons,
a la venda a quioscs i llibreries

CULTURA

LA BONA NOVA SEGONS SANT MARC: ANÀLISI D'UNA VERSIÓ.

GABRIEL SEGUÍ TROBAT

Enguany fa quatre anys que, amb motiu del I centenari de la Coronació de la Mare de Déu de Lluc, es va estampar a la part forana de Mallorca, el fulletó *La Bona Nova segons Sant Marc* (1), obra d'un grapat de preveres (2) i primer d'una sèrie que pretén posar, a l'abast del poble de Déu, els quatre evangelistes en mallorquí casolà.

Aquest esdeveniment, sobretot després del II Congrés, pot tenir una repercussió pública que ultrapassa la pura praxi pastoral; els mateixos autors se n'adonen quan afirmen: "Som conscients que potser el nostre treball serà discutit i fins i tot polititzat" (3). És per aquest motiu que s'escau dedicar a aquesta versió una anàlisi desapassionada, si volem fer un veritable servei al nostre poble. En aquest sentit, els autors són preveres innegablement compromesos amb la cultura del nostre poble, com ho demostra el fet de "fer-la (a la paraula de Déu) sintonitzar amb la paraula dels homes" i "procurant compaginar la fidelitat al text original amb el parlar del nostre poble de Mallorca" (4).

ANÀLISI DE LA VERSIÓ.

Morfologia.

-Us de l'article salat quan ho prescriu el costum dialectal. Aquesta tendència només se segueix al text evangèlic perquè el Cancell i les notes estan redactades amb l'article literari. De totes maneres, vull fer notar que, en dialecte el mot "profeta" ha de dur article literari quan es refereix a un profeta bíblic, mentre que "sanedrí" i "Fill" el duen salat (curiosament, però, quan apareix l'expressió "Fill de l'Home" hi ha una alternança d'articles: "Es Fill de l'Homo"). Igualment, s'ha de recordar que la forma de l'article salat "ets" es posa davant paraula començada en vocal i quan sigui plural (ex. "es jueus" no "ets jueus"). És necessari que els autors vegin aquests detalls.

-Canvi de o en o a final de paraula (ex. "homo" per "home").

-Us de les contraccions "a's", "an", d'es", "p'es" per "al", "del", "pel".

-Alternança de les formes proclítics del pronom reflexiu se/es (ex. "Se posà", "es donà").

-Contracció dels pronoms personals de 1ª i 2ª persona del plural: "noltros" i "voltros" per "nosaltres" i "vosaltres".

- "Dijuni" per "Dejuni".

-Alternança de llavoneses llavors.

- "Mu-mare" per "ma mare".

- "Sebre" per "saber".

- "Aufegar" per "ofegar".

- "Su-allà" per "allà".

- "Fauç" per "falç".

LA BONA NOVA
SEGONS SANT MARCPART FORANA
1984

- "Mentres" per "mentre".

- "Cego" per "cec".

- "Dispost" per "disposat".

- "Refuar" per "refusar".

- "Auba" per "alba".

- "Obri't" per "obre't".

- "Nostron" (arc.) per "nostre".

- "Mos" per "ens".

- Alternança mester/menester.

- "Corrensos" per "corrents".

- "Aposta" per "a posta".

- "Lo endemà" per "l'endemà".

És preferible usar sempre les formes que he indicat en segon terme perquè, en definitiva, cap lector mínimament sensible a la llengua no les trobarà rares. Ara bé, pel que fa a l'article salat, jo preferesc també l'ús de l'article literari perquè F. de

B. Moll (no gens sospitós de ser purista) afirma que "els mallorquins, menorquins i eivissencs conscients no se senten gens violentats per l'adopció de l'article literari (el, la) perquè aquest article conserva una gran vitalitat en el parlar viu (la cursiva és meua) de les illes Balears... A més, aquesta substitució de l'article dialectal està justificada per la tradició: en tots els documents oficials mallorquins de tots els segles apareix usat "el" i "la" en lloc de "es" i "sa";... i per una altra banda les cançons populars de les nostres illes demostren la mateixa tendència a la superació del dialectalisme". (5)

Endemés, en la literatura religiosa, texts tan populars com els catecismes, que ja sabem estan adreçats als al.lots i que, per tant, han de ser fàcilment comprensibles, estan redactats amb l'article literari.

Per tant, crec que usar l'article salat no té cap resultat pràctic, perquè ni facilita la lectura ni és estrany al poble.

També crec que s'ha de corregir la incoherència de posar, a la versió, l'article salat davant mots escrits en pur literari, com és el cas de "s'aigua" i en un altre cas posar "sa llengua". Són petits detalls que s'han de corregir i que no fan malbé a l'edició.

Els mallorquins, menorquins i eivissencs conscients no se senten gens violentats per l'adopció de l'article literari.

Sintaxi.

-Us de "de què" sense la caiguda de la preposició davant la conjunció (ex.: "Se va córrer sa veu de què era a sa casa on solia romandre" (Mc II,1).

-Us del pronom feble "vos" en posició proclítica (ex.: "Vos batia-rà").

-Combinació del pronom feble d'OD davant del pronom reflexiu en lloc de combinar segons l'esquema pronom reflexiu seguit del pronom feble d'OD. Ex.: "Rentar-les-se" per "rentar-se-les".

-Combinació del pronom feble d'OD davant del pronom feble d'OI en lloc de combinar segons l'esquema pronom feble d'OI més pronom feble d'OD. Ex.: "Talla-la-te" per "talla-te-la".

-Us del -lo neutre.

Els canvis en la combinació dels pronoms febles és acceptable en un escrit de caire popularitzant com aquest i perquè segueix la llengua antiga. (6)

Quant a l'ús de la forma enclítica "vos" per la proclítica "us" és un simple reflex de la parla quotidiana que ha estat admès en el llenguatge administratiu, tot i ser preferible la forma "us".

El cas del -lo neutre ja és més discutible, però cal notar que ha estat admès fins i tot a la versió litúrgica i al Diürnal editat pel Dr. Gabriel Ramis.

Lèxic i fraseologia. (7)

Lèxic

espesses vegades	aregar
anomenada	brufar
romandre	témer-se'n
catefa	agombolar
horabaixando	recordança
estamanejar	menar-se'n
bubota	El Bon Jesús
aperduar	alçurar
endemesa	comparèixer
eixermar	malanat
apedaçar	

Fraseologia

Ja ho val!	Fer un escolt
Mai de la vida	Prendre bordada
Anar tot dret	Donar recapte
Girar s'esquena	Veure bellumes
Tornar de bell nou	Estar esglaiat
Bon dia tenga!	Caure tort
Camina caminaràs	Pitjar darrera
Fer crida	Pegar grapada
Fer malbé	Fer es ronsero
Trobar-se estret	Trabucar es seny
Tirar junta	Estar a l'aguait
Treure aguller	Dir per cosa certa
Esser un xinxer	Estar a ses ordes
Tenir feredat	Veure s'endemesa
Passar de llis	Venir de nou

Venir com anell al dit
Estar enfora de remeis
Deixar sense paraula
Dur-se'n un bon retgiró
Prendre amb rialles
Passar per orde
No poder-se'n avenir
Contar fil per randa
Omplir fins a carenejar
Estar fet de
Dur a perdre

L'apartat de lèxic i de fraseologia és el gran encert d'aquesta versió. En efecte, ha aconseguit rescatar de l'oblit un bon grapat de mots i de frases fetes que són molt mallorquines i ben legítimes.

Totes aquestes formes, tret dels detalls morfològics que hem esmentat, estan escrites en una ortografia irreprotxable i això és un detall fonamental a l'hora de qualificar aquest treball. En efecte, entre altres detalls, han posat "ressuscitar" per "resucitar", "beure" per "boure", "ull" per "ui", "ho" per "heu", "guardar" per "gordar", "Pasqua" per "Pasco", "vell" per "vei", i altres formes que palesen una clara voluntat d'estil i una bona coneixença de la normativa.

Una altra història és el mot "arrendatari" que, tot i que és admès per Moll, pot ser substituït per "llogater", que és molt més tradicional a Mallorca.

Per poder adonar-se de l'oportunitat del lèxic i de la fraseologia que han usat els autors de la versió només cal comparar-la amb la corresponsent de la Bíblia de Monserrat, que és magnífica, però usa un lèxic i una fraseologia que molts de lectors mallorquins no entenen.

ELS MOTIUS DE LA VERSIÓ.

Em propòs analitzar els motius que han adduït els autors de la versió en el Cancell i també comentar alguns aspectes de la carta del P. Guiu Camps als srs. Josep M^a i Paquita Magrinyà, en la qual aquest escriptorista els expressa les raons que va tenir per col·laborar en la versió.

Els autors de la versió addhucien, al Cancell, tres raons:

- "Una exigència íntima del nostre poble".

- "Una comanda expressa del Presbiteri diocesà" (per boca del Consell Presbiteral).

- "Posar a l'abast del poble mallorquí un text que es pugui emprar per a la reflexió personal o en grups, tenint especialment en compte els valors de la nostra cultura popular".

El primer motiu, em sembla que és ben justificat: el nostre poble ne-

cessita una versió de la Paraula que connecti amb el "llenguatge planer", però "planer" en el sentit de "conegut", no en el sentit de "vulgar". Crec que la versió aconsegueix aquest objectiu: es pot comprendre fàcilment, amb l'ajuda de les notes el sentit del text evangèlic, i comprendre'l amb les mateixes expressions que usa el poble. De totes maneres, s'haurà de discutir si no té una connotació massa vulgar usar expressions com "fer es ronsero" aplicades a Sant Pere. Ja ho diu el mateix P. Guiu: "Una experiència personal meua ha estat que, quan he llegit aquest text a grups per explicar l'evangeli, enmig del gust d'escortar-lo en un llenguatge que troba en ells ressonància, de tant en tant, davant una expressió molt viva i familiar, reien. En la revisió, ja havíem suprimit expressions que podien caure en vulgarismes. Si es continua aquest estil, i més en Sant Lluc, potser serà convenient de vetllar el to de les expressions que no s'adaptessin prou al caràcter d'una narració evangèlica". De totes maneres, aquest és un espai pel diàleg serè i amical.

Aquesta substitució de l'article dialectal està justificada per la tradició.

El segon motiu expressa la preocupació de molts de preveres que palpen la dificultat de molts de feels per entendre algunes expressions i mots del NT fetes al Principat.

Aquest és un problema greu perquè, com comenta el P. Guiu, hi ha gent que s'estima més usar les versions castellanes perquè diu que les entén millor. Malgrat tot, aquí cal anar molt alerta perquè pot ser una excusa per no esforçar-se. Això depèn molt de la gent i no es pot generalitzar fàcilment. Però el problema hi és i la versió casolana intenta resoldre'l.

El tercer motiu és, per a mi, el més important però també el més delicat. En efecte, trob que és molt lloable voler posar a l'abast de la gent una versió per a la pregària personal i per a la reflexió en grup, ja que encara no s'ha editat, lamentablement, la versió litúrgica del NT. Però els preveres hauran d'anar molt alerta si no volen que la versió casolana substitueixi la versió típica en els àmbits que li pertocuen, fet que va contra les normes litúrgiques de la Seu Apostòlica i contra la tradició. (8)

Per la seva banda, el P. Guiu comenta que la tendència actual de les versions de la Sagrada Escripura és acostar-se al màxim al llenguatge viu, a com parla la gent, i posa exemples concrets: *Las buenas noticias del Reino de Dios*, de José Mª Valverde, la *New English Bible* d'Anglaterra, la *Gute Nachricht für Sic*, d'Alemanya, la *Bible en français courant*, de França, i altres versions. Cal observar, però, que la situació sociolingüística d'aquestes versions és molt distinta a la situació de la nostra. En efecte, les altres versions estrangeres estan en un ambient de llengües plenament normalitzades i dins un entorn social totalment favo-

rable. La nostra llengua, en canvi, no està plenament normalitzada ni és encara acceptada per tots els sectors socials.

És ben evident que els autors de la versió casolana posen raons de molt de pes i que no poden ser titllats de secessionistes o de voler atemptar contra la unitat de la llengua i això està provat per la redacció del Cancell i de les notes en llengua literària i per la voluntat de diàleg que els autors demostren quan demanen parer sobre la seva obra. En canvi, els "blaus" de València pretenen destruir la consciència de catalanitat del valencià i enverinar encara més la polèmica que ha esclatat al País Valencià. Per tant, que ningú no tenguí la temptació de comparar els dos casos si no vol fer una injustícia, que faria moltes bòfegues.

De totes maneres, la meua opinió és que les formes morfològiques que he citat poden ser substituïdes per les literàries, que són ben entenedores per a tothom.

CONCLUSIONS.

-La *Bona Nova segons Sant Marc* és un intent d'acostar al poble la paraula i d'acostar-la-hi amb el seu llenguatge, usant una fraseologia i un lèxic d'un gran sabor popular i de connotacions molt significatives per al poble.

-Aquesta pretensió de fer menívola la Paraula no és incompatible amb usar la morfologia que recomana la llengua literària i això està ben comprovat en la tradició de la nostra terra, sobretot en l'anomenat "llen-

Cal evitar, però, les guerres filològiques perquè qui hi perdria serien el poble i la Paraula.

guatge de trona", en els catecismes populars i en el *Devocionari litúrgic pels feels de la diócesis de Mallorca*, publicat el 1916 pel bisbe Pere Joan Campins.

-Seria molt lloable i profitós que es posàs a l'abast del poble la versió litúrgica del NT, perquè permetria usar una mateixa versió del NT en tot Balears, sobretot si es constitueix la Província Eclesiàstica. No dubt que, amb aquesta obra, l'Església de Mallorca, amb la de les altres illes germanes, contribuiria molt eficaçment a la normalització lingüística de la nostra llengua, tasca en la qual ha estat sovint peonera.

Cal evitar, però, les guerres filològiques perquè qui hi perdria serien el poble i la Paraula, no les versions. Deixem que ho dirigeixi tot el diàleg fraterno i serà, que és fruit de la caritat i de l'esperança, l'esperança que la lluita del nostre poble va per bon camí.

NOTES

- (1) *La Bona Nova segons Sant Marc*. Apòstol y civilizador. Petra, 1984.
- (2) Mn. Pere Orpí, Mn. Miquel Ambrós, Mn. Teodor Suau, Mn. Joan Rosselló, Mn. Llorenç Tous i el P. Guiu Camps, OSB.
- (3) *Cancell*, pp.3.
- (4) *Cancell*, pp.4.
- (5) Francesc de B. Moll, *Gramàtica catalana*. Referida especialment a les illes Balears. Ed. Moll (Raixa 72). Palma de Mallorca, 1982, pp.183-184, paràgraf 218.
- (6) Josep Ruaix i Vinyet, *El català II*, Mojà 1984, pp.74, nota 12 i Moll, oc. pp.167, paràgraf 198.
- (7) Indic només una petita mostra del lèxic i de la fraseologia. En la fraseologia incloc també interjeccions.
- (8) Cal entendre per "tradició" no un afany de regressió, de rutina o de fixació arbitrària, sinó que s'ha d'entendre com a experiència que es transmet de generació en generació. I l'experiència pastoral de l'Església és que el poble no rebutja les expressions de la fe en llengua literària que li són intel·ligibles. I és que dins la llengua literària hi ha moltes expressions i recursos que són entenedors. Una prova d'això és que la versió litúrgica és acceptada, generalment, per tothom.

SERVEI DE LLIBRES ESTRANGERS LLIBRES DELS PAÏSOS CATALANS JOGUINES I LLIBRES INFANTILS

Carrer d'en Rubí, 5
Telèfon 71 38 21
07002 PALMA

EL MÓN I LA BOLLA

HUMPRHEY BOGART AL PORT DE LA CIBOLLA BLANCA

PERE MOREY SERVERA

Dos mites inseparables: Casablanca i Bogart (Foto extreta de la G.E.C.)

El bon amic Miquel Ferrà proposava, no fa gaire, una solució a un dels "Enigmes de la nostra Història" que amb tant de delit llegim en aquestes planes, concretament, la identificació del mític port de la Cibolla Blanca, que tant privat de visitar tenia aquell fill de patró, protagonista de la rondalla del mateix nom (amb la conseqüència lògica que a cada punt hi era).

Miquel Ferrà proposa el port d'Alexandria, tot dient que allà hi havia moltes cúpules de mesquites, que vistes d'enfora semblarien *sis bolles blanques*, tota vegada que la paraula "cibolla" no es coneix en català, i addhueix l'argument suplementari que allà s'hi venien esclaus (una de les aventures de la rondalla succeïx precisament quan el mercat subhasten una pitxorina). Bé, em plau molt poder afegir una palla més al paller, i aportar la meua interpretació a una qüestió tan transcendental que, tan si ho creis com si no, m'havia fet una mica de mal de ventre des d'al.lot.

Heus aquí la meua hipòtesi: el famós port no era altre que Casablanca, anomenat així pels portuguesos perquè per entrar a la bocana sense donar-li feia al planxista calia enfilat la proa a la cúpula blanca del marabut o ermita de Sidi Belut, situat aleshores fora porta, a la banda de mar.

Pel que fa al nom de "cibolla", que Miquel Ferrà trobava un poc estrany en català, puc dir-vos que a prop de l'Albufera d'Alcúdia, ja dins el terme de Muro, hi ha l'estany del Cibollar, i cibolla és el nom català de la planta *Asphodelus fistulosus*; en castellà, *gamonita*. (No és que jo sigui un gran botànic, just és que tenc un gran diccionari).

I ja que m'he assegut davant l'ordinador, podem embullar un poc més la troca i contar-vos quatre coses sobre Casablanca, perquè si heu llegit fins aquí és que us va la marxa històrica; així que aferrau-vos, que ara vénen les dades. Fa vint-i-cinc segles, Anfa era el nom que donaren a aquell llogaret ran de la mar, amb un petit port natural, ni més ni pus que els mercaders fenicis, que davallaven fins a la Guínea cercant or i ivori (recordau que sota el faraó Necho II, fins i tot navegaren entorn de tot Africa, i que al Brasil diuen haver trobat una inscripció del temps de Hiram II de Tir).

Quan els portuguesos començaren a vorejar de debò les costes africanes tingueren uns quants arraps amb els moros d'aquell lloc, i un dia decidiren que ja havien aguantat un abordatge de més, de manera que s'arromangaren, l'any 1468 l'envestiren i li calaren foc pels quatre costats, a

veure si escalivaven el personal. Pel que es veu, emperò, els nadius tenien molt mala memòria i l'any 1515 tornaven tenir els lusos més cremats que un misto i hi ja hi tornaren a ser: altra cop tenim la ciutat arrassada.

A la fi, cansats d'estar sempre en les mateixes, els portuguesos decidiren instal·lar-s'hi d'una vegada i conqueriren la ciutat l'any 1575 i tan bé els anava el lloc com a escala per les seves eixides cap a les Índies i per comprar-hi esclaus que exportarien al Brasil, que hi romangueren quasi dos-cents anys, fins a 1755, any en què el rei alaiuta Sidi Mohammed Ben Abdallah la reconquerí. Mentrestant, emperò, la ciutat ja quasi tenia el seu nom actual, Casa Branca que li posaren els mariners pel motiu que he dit més amunt. Als espanyols els mancà temps per negociar amb el nou "massa" el dret a comerciar amb el port i mantingueren l'exclusiva fins a 1830, quan es va obrir al comerç de tothom que en tingués ganes. Mentrestant, emperò, ja es deia Casablanca.

En 1912 els francesos es muntaren l'invent del Protectorat i passaren a dir-li Casablanca, o simplement Casà. El 42 la ciutat va ser la seu de la conferència que du el seu nom entre Churchill i Roosevelt, on prengueren uns quants acords sobre el desenvolupament de la guerra, i així passà a la Història.

Finalment, l'any 1956, Marroc assolí la independència, i amb tot el sarau de recobrar de les senyes d'identitat, esborrar les marques del colonialisme i altres perendengues que tan familiars ens resulten, li canviaren el nom per Dar-el-Beida, que vol dir... exactament el mateix: Casa Blanca.

I per acabar us comunicaré la cosa més mala de creure de totes, i que diu molt poc en favor de la creativitat, imaginació i visió comercial dels casablanquers: malgrat que sigui una ciutat amb molts de visitants occidentals, tant de càmera com de maletí d'executiu, ningú, però el que es diu ningú, no ha tengut l'acudit de muntar un abeurador que es digui Rick's bar. Podeu comptar que si jo tenia un duro gastador, n'engrengaria un ara mateix... però a la nostra Casablanca, al km 8 de la carretera de Palma a Manacor. Jo acluc els ulls i ja ho veig: tot ben reblit de fotos de Ingri Bergman i Humphrey Bogart i amb un pianista curosament embetumat al que diria Sam, per molt que insistís que el seu nom és Jordi. ■

TEATRE

L'AVAR, UNA ALTRA OCASIÓ PERDUDA?

JOSEP A. GRIMALT

D'ençà que vaig tenir notícia del muntatge de *L'Avar*, n'esperava el resultat com solc esperar els esdeveniments decisius per a la nostra cultura: amb il·lusió i amb por. Ara, després de veure'n una representació, s'han calmat una i l'altra i esper poder-ne tractar amb serenitat.

La presentació de *L'Avar*, contenia prou elements per constituir un succés teatral extraordinari: un gran autor (Molière), un primer actor ben adequat (Xesc Forteza), un director professional (Pere Noguera) i un equip digne. Però, amb tot això, el resultat no s'enfila gaire més amunt del simple aprovat. Un aprovat ben complit, això sí, però no gaire més. I creis-me que em sap greu. Fa anys que esper el miracle d'una producció teatral feta a Mallorca, d'una obra de categoria plenament aconseguida. Correspon als experts indagar les causes per les quals només hem arribat a mitjan lloc. Tasca difícil com ella tota sola: els mecanismes de l'art teatral tenen molt de misteri i és ben possible que la meua capacitat d'observació i anàlisi de l'espectacle ssiuguin insuficients per arribar al fons de tot.

Per començar, notaria que, a l'espectacle, la sala magna de l'Auditori li ve dos o tres números gran. A una representació on quasi tot el temps no hi ha més de tres personatges en escena, li escau una sala petita, recollida, on no es perdi cap matís, ni de paraula ni de gest (la mateixa sala Mozart hauria anat molt bé). La desproporció s'hauria pogut atenuar reduint l'àrea d'acció i acostant-la al màxim al prosceni; però s'ha fet just al contrari: un decorat esquemàtic deixa al descobert total l'amplitud i la fondària de l'escenari, i els actors quasi tot el temps es movien al fons d'aquest, de manera que els espectadors de la primera fila teníem la sensació de seure a la fila 20. En canvi, en el monòleg de la caixeta robada, peça de lluïment per al primer actor, pegam a l'altre extrem, perquè l'acció se situa al pati de butaques. Per uns moments, passam en sec de la gran panoràmica a un primeríssim pla lllindant amb el contacte físic: és com si després

Xesc Forteza davant el repte d'una obra clàssica (Foto F. Amengual)

d'una hora de patir fred, t'acosten una estufa tan a prop que et cremes.

A més de la sdistància, un es-torb que també s'interposa entre l'actor i l'espectador 'es una il·luminació deficient, a base de focus aïllats, mal repartits, que deixen zones de fosca on inevitablement van a parar els actors, i així el públic, de manera intermitent, els perd de vista en plena acció. És a dir, una obra que s'hauria de veure i sentir perfectament, ni es veu ni se sent.

I ara passem al capítol de la interpretació. Amb un poc de sort, el personatge de l'avar hauria pogut constituir la màxima creació de la car-

tera de Xesc Forteza. I si no ho ha estat, la culpa no és seva; *En Xesc* posseeix una tècnica i un estil interpretatius que du arrelats fins al moll dels ossos, s'hi troba identificat i n'està satisfet perquè han estat el trumfo que li ha fet guanyar totes les partides. Ara, en plena maduresa, s'ha trobat de cop fora de les seves aigües, tot sol, perdut dins un entorn amb el qual li era impossible de sintonitzar. Fins a quin punt la situació era salvable, jo no ho sé. Que ho diguin, si de cas, els crítics professionals. A mi m'interessa destacar que, malgrat la seva condició de "desplaçat", *en Xesc* va assumir el paper amb un gran respecte. En tot moment va estar contingut, sense cedir a la temptació de la pallassada. S'hi va acostar perillosament amb el referit monòleg, quan increpava alguns espectadors de les primeres files, però la cosa no va anar més enllà. En lloc d'aprofitar-se del paper, es va posar al seu servei i, sense desmoralitzar-se davant un entorn desfavorable, li va oferir tot el seu saber. I us asseguro que, amb tal actitud, em va comoure més que no ho hauria fet amb un resultat més brillant. Una pèrdua digna pot tenir més mèrit que una vitòria fàcil. I això també és ver en art. He dit abans que *L'Avar* hauria pogut constituir, per a Xesc Forteza, el gran paper de la seva vida. No ho serà; però, per les raons exposades, haurà servit més que cap altre perquè donàs una mostra imponent d'honradesa professional.

Poques coses més hi puc afegir. M'hi va sobrar la presència de dos personatges (Lluç i Bridordi) que espolsaven els mobles, quan el guió no l'exigia, afegit que impedia als espectadors concentrar-se sobre els personatges que vertaderament importaven, els quals mantenien un diàleg que, per lògica, no admetia testimonis, ni que fossin criats. Quin dia serà aquell que els teatres arribaran a entendre un principi tan elemental com és que tot allò que tendeix a desviar l'atenció del públic és un error imperdonable?

Queden altres punts per tocar, però l'espai disponible s'ha esgotat i ja hi haurà ocasió de tornar-hi. ■

CINEMA

ELS OSCARS NO SÓN PER ALS MARGINALS

JAUME OLIVER I ADROVER

Va néixer a una granja de Dodge City, Kansas, l'any 1936. Visqué els màgics anys seixanta amb la força que calia, juntament amb Andy Warhol, Jane Fonda, Roger Vadim, Paul Newman, The Birds, Grateful Dead, Allen Ginsberg, Timothy Leary (el Papa del LSD) i Peter Fonda. El seu nom és Dennis Hooper i ara té 51 anys, ha intervingut a més de quaranta pel·lícules i n'ha dirigit tres. Fa tres anys que viu allunyat del món de la droga, però diu que l'alcohol i la droga li ajudaren molt a l'hora de crear els seus irrepetibles personatges. Ara ja no se sent jove, el seu període rebel acabà. Viu a una casa decorada per Frank Gehry a Califòrnia, vora el mar. Sembla que s'hagi adaptat al món contra el qual lluiten els seus personatges. Malgrat això, per als fills de les depressions, per als refugiats en l'alcohol i la droga, per a tots els marginals, sempre serà molt més que un actor, i veure un film seu és viure'l.

Quan tenia 18 anys interpretà el seu primer paper a *I died a thousand times*, dirigit per Stuart Heisler l'any 1955. Aquest mateix any intervingué a *Rebel without a cause* (*Rebelde sin causa*) de Nicholas Ray, i a *Giant* (*Gigante*) de George Stevens. Però Dennis s'oposava a l'academicisme de Hollywood, a la manca de llibertat interpretativa, tot venia predeterminat: els gests, l'entonació en els diàlegs, ... Volia ser actor però d'una altra manera, això va fer que l'apuntassin a la llista negra. L'any 1958 intervingué a *From Hell to Texas/Man hunt* (*Del infierno a Texas*), i tingué greus discussions amb Henry Hathaway, el director. Això li suposà l'exili de Hollywood.

Se n'anà a Nova York, on estudià amb Lee Strasberg i conegué Norma Jean Baker sense maquillatge. Hopper afirma que aquesta al·lota, més coneguda per Marilyn Monroe, hauria pogut ser una bona actriu si la societat repressiva no l'hagués assassinada. Per aquells anys va fer telefilms i films *Underground*. Curtis Harrington el dirigí l'any 1961 a *Night tide*, una de les pel·lícules preferides d'Henri Langois (el fundador de la *Cinémathèque*) i amb ella va inaugurar la *Cinémathèque* de Nice l'any 1976.

La reconciliació amb Hollywood li va arribar, curiosament, amb les seves noces amb la filla d'una amiga de Big Duke (John Wayne). Hathaway el perdonà i li donà un paper a *The sons of Katie Elder* (*Los cuatro hijos de Katie Elder*, 1965) amb el Duc de protagonista. Però seguia sense contracte. Roger Corman el cridà per intervenir a dos films de la seva productora, la *New World Pictures*. Foren *The trip* (*El viaje*, 1967), amb un guió de Jack Nicholson i amb Peter Fonda de protagonista, el director era Roger Corman; i *The Glory Stompers* (*Los gloriosos Stompers*); una *Road Movie* dirigida per Anthony Lanza el mateix any. També intervingué al costat de Clint Eastwood a *Hang'em High* de Ted Post (*Cometieron dos errores*, 1967).

Peter Fonda volia escriure una *Road Movie* amb el seu amic, Dennis Hooper necessitava doblers per finançar una pel·lícula com a director. Així va néixer la inoblidable *Easy Rider* (*Buscando mi destino*, 1968), la *Motocycle Picture* més bella i més nostàlgica de la història, tota una apologia de la llibertat. En dues setmanes varen tenir escrit el guió i amb cinc més acabaren el rodatge dirigit per Hopper. A Cannes obtingué el *Prix au meilleur nouveau réalisa-*

teur, i amb una setmana, només a Nova York, ja havien guanyat més del que els havia costat tot el film. Immediatament Dennis viatjà a Perú per rodar *The last movie* (*La última película*, 1970), basada en un guió de l'autor de *Rebel without a cause*. Era un film d'autor i això no agrada a les distribuïdores, encara avui no l'han estrenat als USA. Fou el principi de la seva fi com a director.

Hem pogut admirar les seves interpretacions a dues obres mestres de Francis Ford Coppola: *Apocalypse Now* (1976) i *Rumble fish* (1982). I a un film negre de Wenders: *Der amerikanische freund*, (1977). El seu darrer treball com a director ha estat *Out of the blue* (*Caído del cielo*, 1979), amb un tema musical de Neil Young: *Hey, hey, my, my, (out of the blue)* del seu àlbum *Rust never sleeps*. Aquest film va ser guardonat amb dos premis a Venècia i fou seleccionat per al Festival de Cannes de 1980.

Actualment el trobam més actiu que mai. David Lynch l'ha dirigit a la seva obra mestra: *Blue velvet* (1986), un conte terrorífic torbadorament eròtic que ha obtingut enguany el Gran Premi del Festival de Cinema de Sitges. Neda entre sang pels passadissos inquietants de *The Texas chainsaw massacre 2*, dirigida per Tobe Hooper (1986). El trobarem a *American way* de Michael J. Pollard, a *The pick-up artist* de James Toback, a *Black widow* de Bob Rafelson i a *Blood red* de Peter Masterson, totes d'aquest mateix any. I ha estat nominat com a millor actor secundari per *Hossiers* de David Anspaugh als Oscars 1987, que aquí s'estrenarà amb el títol: *Son dioses y no lo saben*, però els Oscars no són per als marginals. ■

BLOC NACIONALISTA D'ESTUDIANTS: UN NOU PROJECTE

MARGALIDA PONS

Dia 11 d'abril, a la sala d'actes de l'Escola de Magisteri, el Bloc Nacionalista d'Estudiants celebrava el seu Congrés Constituent. Començava així una nova etapa en la trajectòria del B.N.E., després d'un període de formació de gairebé mig any, en el qual es definiren els seus principis i objectius fonamentals.

Al Congrés de dia 11 es varen aprovar, al llarg d'una densa sessió que durà ben bé cinc hores, els estatuts i la ponència d'ensenyament, a més de la composició d'una nova Comissió Executiva integrada per deu membres. Cal dir que la participació dels associats va ser prou activa: es varen presentar una sèrie d'esmenes que afectaven la forma, i en alguns casos -com la proposta d'augmentar

en dos membres l'Executiva- el contingut, dels estatuts; després d'un breu debat, la majoria foren acceptades. Al final de l'acte es llegiren diverses adhesions de particulars o col·lectius, que donaven suport al projecte del Bloc Nacionalista d'Estudiants: la de Josep M. Llompart, les dels Joves del PSM de Mallorca i Menorca, la dels Joves d'Unió Mallorquina i la de la Crida a la Solidaritat. Per cloure el Congrés, que aplegà prop de tres-cents persones, parlaren els representants de les diverses associacions d'estudiants de Mallorca i la resta dels Països Catalans: "Estudiants Socialistes", "Associació Catalana d'Estudiants", "Federació Nacional d'Estudiants de Catalunya" i "Bloc d'Estudiants Agerma-

nats".

Amb la celebració del seu Congrés Constituent el Bloc Nacionalista d'Estudiants ha assolit el seu primer objectiu: donar-se a conèixer entre els estudiants de les illes Balears i augmentar el nombre d'associats. A partir d'ara la seva màxima preocupació serà contribuir a la normalització de l'ús del català i afavorir la participació de l'alumnat als centres. El Bloc desitja que tots els alumnes d'ensenyament mitjà i universitari facin seu aquest projecte i, a la vegada, ofereix la seva col·laboració a tots aquells que lluiten pel que ha de ser el principi bàsic de qualsevol associació d'estudiants: aconseguir la millora del sistema educatiu. ■

CLÍNICA DENTAL

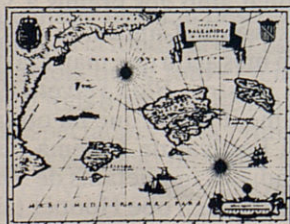
DR. FRANCESC A. PÉREZ PASTOR

Metge Estomatòleg

Pròtesis dentals

CONSULTA: Hores concertades

Av. Arquitecte Bennàssar, 16-1r.-1.ª - Tel. 29 26 39 - PALMA

A la Mar Mediterrània, bressol de la Cultura de la vinya i el vi, emergeix l'Illa de Mallorca. El seu meravellós clima i privilegiada situació fan que hi creixin fermes vinyes i s'hi criïn esplendorosos vins coneguts des de l'antiguitat.

Jaume Mesquida

VINYES I BODEGUES A PORRERES (MALLORCA) Tel. 971/647106

VENDA DIRECTA A LA BODEGA

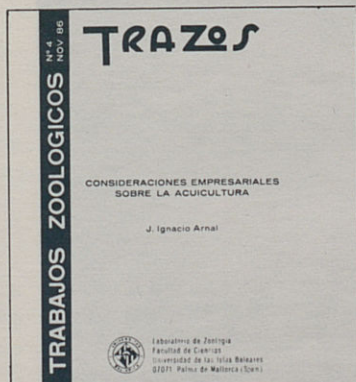
LLIBRES

TRIA DE NOVETATS

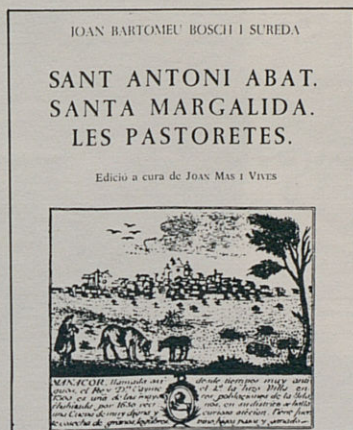
Coordinació: LLEONARD MUNTANER

J. Ignacio Arnal. Consideraciones empresariales sobre la acuicultura. Trazos (Trabajos Zoológicos) Núm 4 Palma de Mallorca. Noviembre 1986, 23 pp.

L'últim número de la revista *Trazos* reproduïx íntegrament el text d'una conferència llegida a la nostra Universitat el març de 1985. A *grosso modo* hi són tractats els punts fonamentals que cal considerar a l'hora de planificar un projecte industrial d'aquicultura, a més a més de destacar els factors que s'han de tenir en compte en relació als llocs i a les espècies.

La revista *Trazos*, dirigida pel Dr. Luís Gallego i editada pel Laboratori de Zoologia, té, al meu entendre, dues grans virtuts i un defecte de caixó. Entre les virtutds destaca, per una banda, el fet de ser la primera i única revista que es fa a la nostra Facultat de Ciències, i per altra banda la d'estar constituïda per un sol article monogràfic variable en el nombre de planes, i que d'alguna manera recorda algunes prestigioses publicacions universitàries com és el cas de *Geocrítica* (Departament de Geografia. Universitat de Barcelona). El defecte que li trob s'escola entre la normativa de la publicació, on no puc entendre per quina raó s'afirma que els articles s'escriuran preferentment en castellà, encara que podran ser acceptats treballs en francès i anglès. Malauradament, la "recomanació" em recorda aquelles antigues i dissortades declaracions del Duque de Suárez, quan ingènuament posà en dubte la capacitat de la llengua catalana a l'hora d'escriure sobre física nuclear.

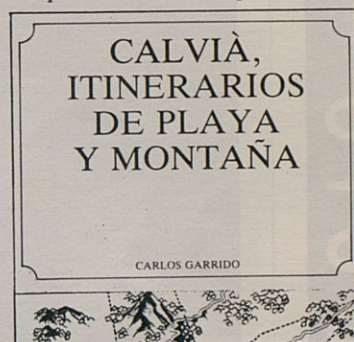
Joan Bartomeu Bosch i Sureda. Sant Antoni Abad. Santa Margalida. Les pastorettes. Edició a cura de Joan Mas i Vives. Col·lecció Tià de sa Real. Manacor 1987, 185 pp.

Joan Mas i Vives professor de Literatura Catalana a la nostra Universitat és al mateix temps un investigador infatigable, que acaba de recuperar per als entusiastes del teatre tres peces inèdites d'un autor gairebé desconegut: Joan Bartomeu Bosch i Sureda (1823-1898). El personatge en qüestió va néixer a Manacor, advocat i professor de Geografia i Història Universal, fins avui només era conegut pel seu drama *Lealtad mallorquina* (1873). Les tres peces que es publiquen en el present volum; *Sant Antoni*, *Santa Margalida* i *Les pastorettes*, permeten demostrar l'estat de l'evolució que havia assolit el teatre religiós català a la segona meitat del segle XIX. Es tracta de dues comèdies hagiogràfiques i uns pastorells que, en general, respecten moltes de les característiques d'un tipus de literatura que es conreava a Mallorca d'ençà l'època medieval.

Carlos Garrido. Calvià, itinerarios de playa y montaña. Col·lecció Garballó 1. Ajuntament de Calvià. Calvià 1986, 123 pp. Il·lustracions més 1 mapa.

Carlos Garrido és una persona ben coneguda dins els ambients periodístics de Mallorca. Crític literari a diversos periòdics i revistes de Barcelona, resideix a Mallorca d'ençà l'any 1976 on ha desenvolupat els càrrecs de subdirector de *Diario de Ma-*

llorca, i director de publicacions del diari *Baleares*. Aquesta guia de Calvià que acaba de publicar és fruit d'una tasca ben correcta, on, partint de l'observació directa i una barreja de detalls físics i històrics, passa revista a tots i cada un dels tentacles d'aquest pop, d'aquest monstre turístic que és el municipi de Calvià.

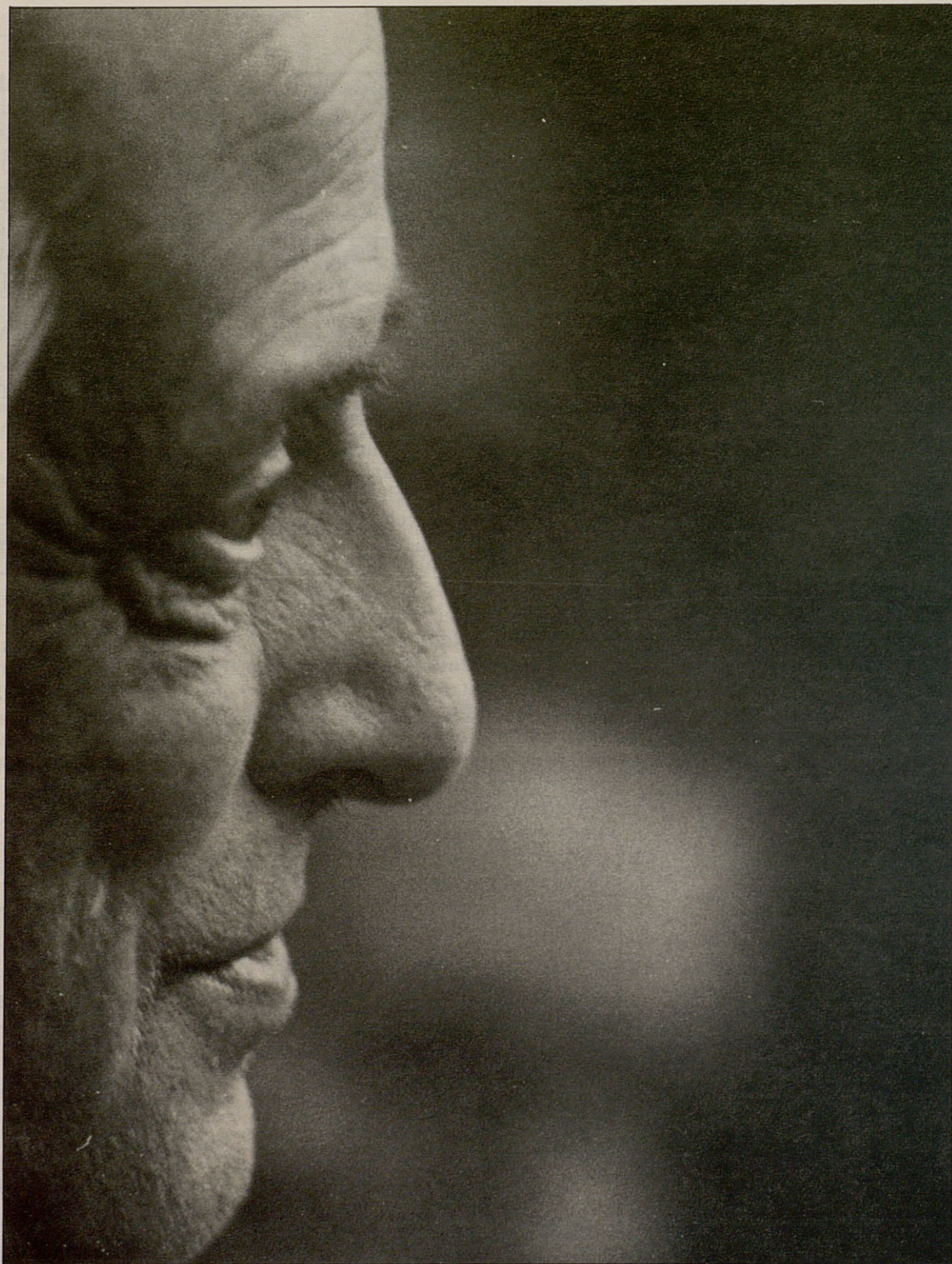
Garrido ha dividit la guia en quatre grans apartats: 1. Costa Est: de Cal Català a Cala Figuera. 2. Costa Oest: del Toro a Cala Fornells. 3. L'Interior: Calvià i el Capdeu. 4. La Serralada de na Burguesa. L'edició és en tot (cobertes, paper, impressió i enquadernació) ben digna. ■

**Llibreria
Jaume de Montsó**

Pasatge Joan XXIII, 1-B
"Los Geranios"
Tel. 22 19 31
07002 PALMA DE MALLORCA

CRE·A·CCIÓ

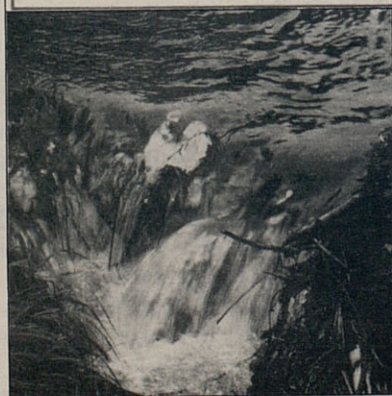
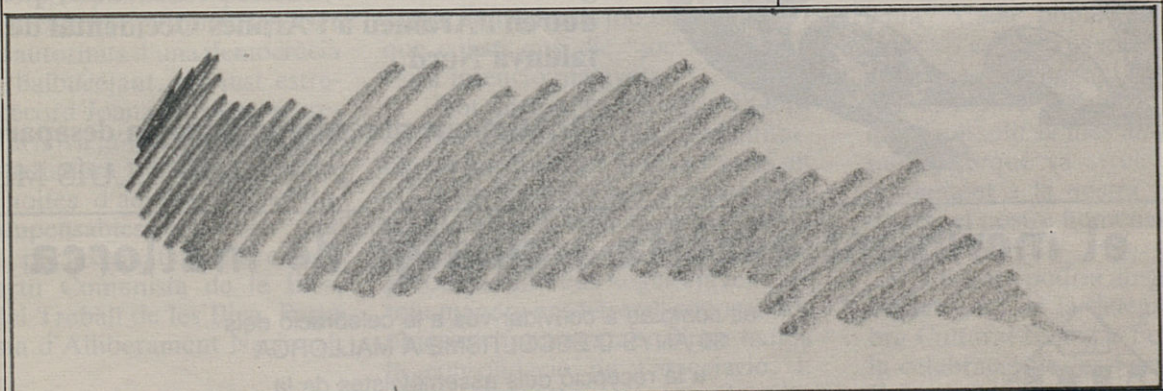
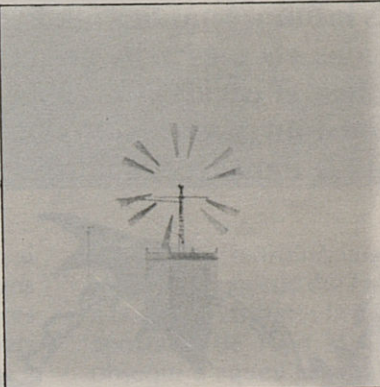

*Jo, no tinc hora, tinc una heura
seuibrada per mi
vera els vidres de la finestra...*

Ben-te l'aire,
quan passis entre el bellveure
i l'aufrageuera del corral...

s'adormen els molins
entre els bellveures...

l'aigua dorm,
nua...
gelada...

en homenatge a
BLAI BONET

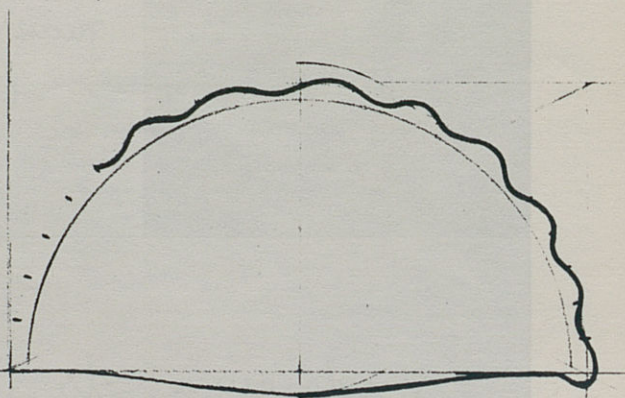
Joan Miquel f. M.
Primavera de 1987.

ON...LI PEGAM?

Aquests dies hem aprofitat per acabar de desxifrar el manuscrit inèdit del professor Josep Lluís Mulet. Si heu llegit el darrer número d'*El Mirall* entendreu que estam parlant del **cocarroi, coca què?**

També hem pogut rescatar les il·lustracions originals de l'autor que acompanyaven la seva dissertació acadèmica sobre el popular pastís de pasqua. Vet aquí el final d'una història que ens ha cremat les celles i ha amortitzat una etapa lupa. Bon profit!

...El dilema apareix si discutim la posició exacte del satèl·lit. Perquè pugui ser troc, haurà de partir de sencer i sis dies després del ple de lluna és un decreixent. Però això no és fonamental, el cocarroi creix i decreix i per tant travessa tot el procés. La combinació numèrica és infinita i implica alhora el consumidor...Segons els més vells gremis de forners mallorquins, el cocarroi perfecte és el de set unses i vint-i-un pessics, que s'haurà de menjar en 14 (2) mossegades ni una més.

(1); semidialecte parlat per les colònies d'emigrants catalans a les valls de l'Eufrates, que introduïren l'Arameu a l'Aranès Occidental de la Catalunya Nord.

(2); dies que necessita la lluna en desaparèixer.

JOSEP LLUÍS MULET

el moviment escolta i guiatge de mallorca

es complau a convidar-vos a la celebració dels
30 ANYS D'ESCOLTISME A MALLORCA
a la recepció dels assembleistes de la
28 ASSEMBLEA DEL MOVIMENT SCOUT CATÒLIC D'ESPANYA
i a l'entrega de les CREUS DEL MSC en
RECONeixEMENT DE MÉRITS

L'acte tindrà lloc dia 1r de maig de 1987, a partir de les 11 h.
al pati d'armes del Castell de Bellver

FRANCESC MIR i FULLANA

Metge Oculista

Implantació de lents intraoculars

Cirurgia refractiva

Adaptació de lents de contacte

CONSULTA: Hores concertades

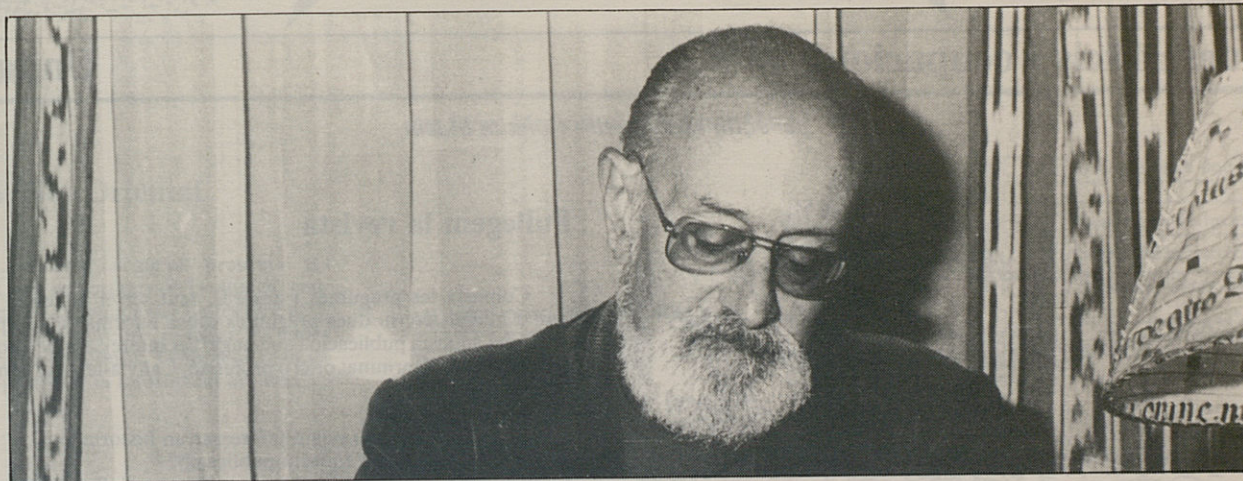
Av. Alexandre Rosselló, 29-3.¹-4.ª - Telèfon: 71 48 83 - PALMA DE MALLORCA

URGÈNCIES: «Angel 24» - Telèfon: 28 13 13

XXV ANIVERSARI

LA TRANSICIÓ

JOSEP M. LLOMPART, PRESIDENT DE L'OCB (1977-1983)

Josep Maria Llompart al seu estudi (Foto F. Amengual)

No oblidaré mai aquell homenatge que dedicàrem a Climent Garau quan deixava la presidència de l'Obra Cultural Balear. Hi era tothom: forces polítiques, personalitats de la cultura, patriotes i potser fins i tot autoritats d'una democràcia incerta, balbucejant, tot just estrenada. Record Joana Nicolau, secretària de la nova junta, que llegia, gairebé desafiadora, un munt d'adhesions, moltes d'aquestes absolutament impensables feia ben poc temps, i, per això mateix, més emotives: Partit Comunista de les Illes, Partit del Treball de les Illes, Partit Socialista d'Alliberament Nacional, etc.

Era un temps d'eufòria i de primavera civil. Tot semblava bell, gloriós, triomfant i de color rosa. Climent Garau deixava la presidència en un moment d'expansió de l'Obra. *Refugium peccatorum* de totes les resistències, la nostra associació havia esdevingut símbol d'aquesta mateixa resistència. Per molts de sectors era respectada, per d'altres era admirada, i per alguns fins i tot temuda. Jo, tot parodiant els senyors Engels i Marx, solia fer brometa dient que "un fantasma travessa avui les Illes; li diuen Obra Cultural Balear".

A les juntes que jo vaig presidir les va tocar, emperò, haver d'enfrontar els anys del desencís, després els del pessimisme, finalment els del "passotisme". Jo crec que si algun mèrit tenim és el d'haver sobreviscut a tot allò. L'Obra va anar quedant

una mica desempaçada; buida, si més no, d'aquelles conspiracions que a tothora hi bullien. Aleshores l'Obra ja no era útil, perquè els partits havien començat a exercir a plena llum el seu joc democràtic -i que consti que dic "joc" amb una certa intenció malèvola-.

Tot plegat va fer que l'Obra arribàs a patir una crisi d'identitat. Quina havia de ser la seva funció en els nous temps? Quin rumb i quin sentit havia de tenir la seva activitat en el futur? Aquestes preguntes ens preocupaven i ens neguitejaven. De tota manera ens vàrem proposar dos objectius fonamentals: d'una banda la consolidació de l'associació, i, d'altra, l'establiment dels lligams possibles amb les institucions. En el primer aspecte vàrem procurar -i crec que ho aconseguírem- l'estabilització econòmica, prou necessària a causa dels desequilibris inevitables que, en aquest aspecte, produeixen els períodes expansius. En l'altra direcció, ens esforçàrem per mantenir contactes institucionals sovintejats. Cal dir que trobàrem, en general, una acollida excel·lent, sobretot per part de l'Ajuntament de Palma, tan sensible a tot allò que afecta la nostra cultura pròpia, a qui voldria expressar avui públicament, una vegada més, el testimoni de la nostra gratitud.

I així anàrem fent, sempre amb un cert esperit -vull confessar-ho- de supervivència.

Del meu temps de President de l'Obra Cultural servaré sempre dos

records extraordinàriament gratificants: la concessió del Premi Jaume I a la nostra entitat, i la generosíssima aportació de Joan Miró en fer-nos obsequi d'aquell cartell que, sota el lema "Cada poble llaura el seu futur" -l'eslògan és meu i n'estic orgullós- ja és sempre el nostre símbol. Per al record d'aquell gran artista que va assolir la més àmplia universalitat perquè va arrelar molt profundament a la nostra terra, sigui, doncs, el nostre homenatge i la nostra gratitud.

I encara podria afegir l'emotiva inauguració de la delegació de l'Obra Cultural Balear a Formentera, i la celebració de les Festes Pompeu Fabra i, sobretot, quan ja em faltava ben poc temps per deixar la presidència, l'acolliment per part de l'Obra d'aquesta magnífica iniciativa d'AnToni Mir que són els cursos de català a les barriades. Una idea admirablement planejada i admirablement realitzada, que, sota els auspicis de l'Ajuntament de Palma, va aconseguint uns resultats esplèndids.

Repetesc, per acabar, que el nostre mèrit, el mèrit de les juntes que vaig presidir -si és que en tenim algun-, va ser el de la continuïtat; el d'haver fet possible aquesta nova etapa d'expansió que l'Obra Cultural ha emprès darrerament amb pragmatisme exemplar, amb imaginació profunda i creadora, i amb aquella il·lusió indeclinable que sempre ens ha mogut. ■

Digui, digui...

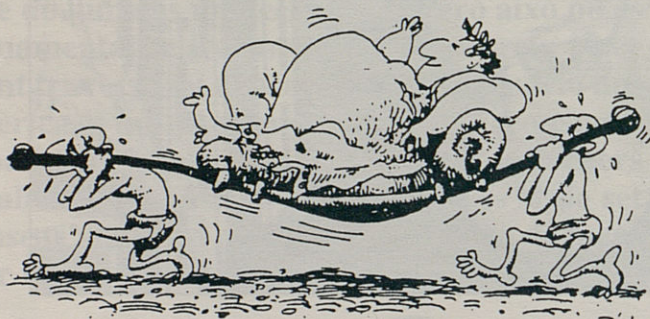
Curs multimèdia de català

AUTOAPRENENTS
Podeu trobar llibres, casset-tes i vídeos especials per a vosaltres a les llibreries

Feines, oficis i ocupacions

Unitat 6

per John McDowell - Conxita Macià

Fullegem la revista

Contesta les preguntes i després, fent servir aquestes frases com a model, escriu dues preguntes sobre informació que puguis trobar en aquesta publicació i que pugui ser interessant per a qualcú que tengui un determinat ofici o professió. Canvia-les a un company i contesta les seves.

1. Cerca un article que pugui interessar un historiador.
2. Qui és el director d'aquesta publicació?
3. On apareix informació que tengui relació amb l'ofici d'arquitecte?
4. Cerca un article que pugui interessar un capellà.

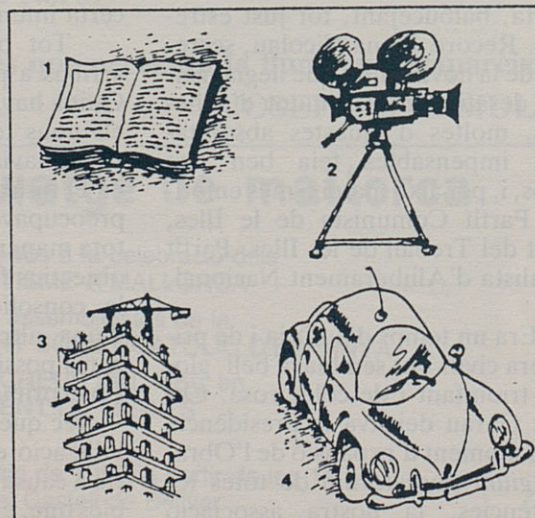
Quin ofici té?

1. Fa feina a l'aire lliure.
2. Fa exercici.
3. Recorre els carrers.
4. Duu notícies.
5. Per Nadal té molta feina.

Ara, escull un ofici i escriu 5 pistes com les de l'exemple. Passa-ho al teu company perquè endevini l'ofici.

Oficis i productes

Relaciona els oficis de la llista següent amb els 4 dibuixos

p. ex.: llibre/escriptor

tapisser	planxista
pintor	director
fuster	compaginador
escriptor	delineant
arquitecte	mecànic
enginyer	productor
realitzador	editor
corrector	picapedrer
aparellador	actor

Qui és i què fa?

1. Cerca a la revista cinc personatges i escriu a la graella el que fan. No posis res a l'espai del nom.

Personatge	Nom	Què fa?
Exemple	Blai Bonet	Escriu

2. Ara, dóna la graella al teu company perquè cerqui a la revista el nom dels cinc personatges i els escrigui.

Adaptat per: OBRA CULTURAL BALEAR

Cedit per: **Departament de Cultura
de la Generalitat de Catalunya**

**Direcció General
de Política Lingüística**

Digui, digui...

Curs multimèdia de català

AUTOAPRENENTS
 Podeu trobar llibres, casset-
 tes i vídeos especials per a
 vosaltres a les llibreries

Llocs

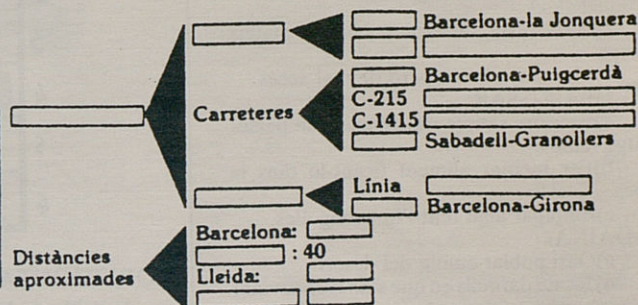
Unitat 36

per John McDowell - Conxita Macià

El Vallès Oriental

L'esquema següent presenta les dades més importants de la situació geogràfica de la comarca del Vallès Oriental. Però, com pots veure, hi falten les dades dels requadres buits. Completa l'esquema a partir de la informació del text.

VALLÈS ORIENTAL
 Població: 813,57 km²
 Densitat:
 :

El Vallès oriental és situat a la gran depressió que formen les serralades Prelitoral (que la separa del Bages i Osona) i Litoral (que la separa del Maresme i el Barcelonès). Té 813,57 km² de superfície, on viuen 214.892 persones repartides en quaranta-un municipis per tota la comarca. La densitat d'habitants per km² és de 264,13.

Aproximadament, la comarca dista quaranta quilòmetres de Girona, cent seixanta de Lleida, cent deu de Tarragona i quinze de Barcelona.

És una comarca ben comunicada. D'una banda, disposa de dues línies de ferrocarrils de la RENFE: de Barcelona a Puigcerdà i a Girona. De l'altra, travessen les seves terres les autopistes número des-

set i set, de Barcelona a la Jonquera i de Mollet al Papiol, respectivament. D'entre les carreteres principals, destaquen la N-152, que uneix Barcelona i Puigcerdà, i la comarcal 155, que comunica Sabadell i Granollers (la ciutat més gran de la comarca), la 251, entre Granollers i Hostalric i, finalment, la 1415, de Terrassa a Mataró.

Sopa de lletres

En aquesta sopa de lletres s'han amagat quinze mots relacionats amb la informació del temps. A veure si els trobes. Tots són a la llista.

T L I C L A R I A N E S I N P
 O X L U C I O N G X I Z G R I
 Q A J M T G L A C A D A E T P
 M A R O R B A T X I L A S E X
 A M L M S A M O D E R A T M R
 R N B J I C O B E R T E V P U
 E E T B N V U Q P X O F M E I
 J V C I A O T A R D J S A S X
 O A M R C T R I E X U T E T A
 L D U S U I A L S L T R T A D
 R A B T O M C R S O A I O M A
 P T X B I J P L I B A M K L E
 I N L I T I J G O N E S E R E
 M A R E G A S S A A C T E S U
 O J I R V K I T X N P L U J A

Cel
serè
niguls
cobert

meteors
boira
pluja
ruixada
nevada
tempesta
glaçada

Mar
plana
arissada
marejol
maror
maregassa

Atmosfera
anticicló
depressió
isobares

Què podem fer?

Cerca a la secció "on li pegam?" tres coses que pots fer aquesta quinzena. Escriu-les:

Hi hauria d'haver

1. Escriu quatre coses que hi hauria d'haver a la teva ciutat o poble i que no hi ha.

Exemple: Hi hauria d'haver més biblioteques.

1.

2.

3.

4.

Adaptat per: OBRA CULTURAL BALEAR

Cedit per: Departament de Cultura
de la Generalitat de Catalunya

Direcció General
de Política Lingüística

PASSATEMPS

BERNAT J. AMENGUAL

VOCABULARI

Cercau quina és la definició correcta de cada paraula

1.-XIBUC:

- a)Pipa turca d'argila cuita amb un llarg broquet rígid.
- b)Xerradissa de molta gent al mateix temps.

c)Muntanya baixa però de mal accés.

2.-EMPAPUSSAR:

- a)Escriure sàtires ridiculitzant un personatge famós.
- b)Fer menjar aliment ficant-lo dins la boca.

c)Empipar algú fent-l'hi pessigolles.

3.-DAINA:

- a)Oasi poblat enmig del desert.
- b)Joc de dardells en què s'ha d'endevinar un pic com a mínim cada part de la diana.
- c)Mamífer remugador semblant al cérvol.

4.-UXORICIDI:

- a)Mort donada a un amo pel seu esclau.
- b)Mort donada a una dona pel seu marit.
- c)Mort donada a una persona per una altra que, sense ser familiar, estava inclosa al testament.

5.-ARRAIX:

- a)Capità de nau moresc.
- b)Planta silvestre d'alta muntanya, amb flors blanques.
- c)Ferida infectada que no s'ha fet prou neta.

6.-CLASC:

- a)Illot de 8 km. quadrats, al nord d'Eivissa.
- b)Joc de daus d'origen anglès.
- c)Toc de campana o d'alarma.

7.-XARAGALL:

- a)Regueró de l'aigua de pluja per un terreny inclinat.
- b)Estrofa de vuit versos octosíl·labs amb rima assonant.
- c)Ventall de plomes de paó amb mànec llarg que es mou amb les dues mans.

HORITZONTALS

1: Poble de Mallorca. Picarol, campana petita que es posa al coll dels bous, ovelles i altres animals. 2: Conjunció. Municipi mallorquí. Símbol químic del sodi. 3: Forma similar de "mare". Paret de tanca. 4: Nau, vaixell, embarcació. Sort futura de cada persona. 5: Camina, parteix. Dona nascuda o que viu al Laci, regió italiana. Nota musical. 6: Oficial de l'exèrcit de terra superior a tinent. Cerca-da.

VERTICALS

1: Part espiritual d'una persona. Mamífer remugador. 2: Article. Ordena, exerceix l'autoritat. Arbre perennifoli amb fulles en forma d'agulla i flors femenines en forma de pinya. 3: Capital europea. Vilà, viler, habitant d'una vila. 4: Dia de la naixença i cadascun dels ani-

versaris. 5: Aràcnid amb l'abdomen acabat en coa proveïda d'una punxa verinosa. Excés, extralimitació, extorsió, injustícia, vexació. 6: Pronom relatiu. En un temps passat o esdevenidor molt pròxim al present. Gos. 7: Pèl de les ovelles. Dona que no s'atreveix a fer segons quines coses per manca de decisió o de confiança en si mateixa.

Ca. 7: Llana. Timida.
Vilata. 4: Natalet. 5: Escorpi. Abus. 6: Que. Ades.
1: Anima. Vaca. 2: La. Mana. Pl. 3: Roma.
Verticals
Capità. Buscada.
1: Alaró. Esquella. 2: Nt. Manacor. Na. 3:
Mama. Tàpia. 4: Navili. Desit. 5: Va. Lacia. Mi. 6:

SOLUCIÓ

8.-OROGENIA:

- a)Malaltia congènita de la visió.
- b)Procés de formació de les muntanyes.
- c)Estudi científic de cossos microscòpics.

Universidad de Palma

1.a, 2.b, 3.c, 4.b, 5.a, 6.c, 7.a, 8.b

SOLUCIÓ

BIBLIOTECA

Escuela Y. Formación E.G.B. Baleares

Embat

l·libres

Pge. Part. Papa Joan XXIII, n.º 5-E
Centre Comercial «Los Geranios»

Tel. 71 33 50
07002 Palma de Mallorca

El divendres obert tot el dia

6a

OBRA GRÀFICA

Litografies, Gravats,
Xilografies, Bibliofília

Estampació Mapa Cardenal Despuig II Centenari, realitzada amb les planxes originals.
Edició limitada a 75 exemplars.

Obra de:

MAGÍ BALETA · MIQUEL BARCELÓ · JOAN BENNÀSSAR · ENRIQUE BROGLIA · MIQUEL BRUNET · RAMON CANET · PEP CANYELLES · MARIA CARBONERO · PEP COLL · ANA COMELLAR · CRISTINA ESCAPÉ · JOAQUIM ESCUDER · SOL FÀBREGA · ESPERANÇA GARCIA · JOAN GOMILA · ELLIS JACOBSON · RAFAEL JUAN · ALEIX LLULL · MIRÓ LLULL · JULI RAMIS · J. CARLOS REGO · MANOLO REY · JOAN RIUTORT · ROCA FUSTER · HORACIO SAPERE · TOLO SEGUÍ · FEDERICO SOBERATS · ANTONI-O SOCIES · ALICIA VELA · LUIS VIVES · XAM

Suscripcions i venda: C/. Puresa, n.º 8 i C/. Pont i Vich, n.º 6-A - Tel. 72 57 61
Palma de Mallorca

CANÇONS DE LA MEDITERRÀNIA

Parc de la Mar del 14 al 17 maig 1987

GIOVANNA MARINI

RAIMON

SIURELL ELÈCTRIC

JOAN

VICTORÍ

LA MANILLA

I MUVRINI

IDIR

CAMARÓN DE LA ISLA

MANOS HADSIDAKIS

BARRAYN-BECHARI

AJUNTAMENT DE PALMA